

strukturovaný dialog mládeže

KECEJME
DO TOHO

Projekt Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže, včetně tisku této publikace, byl podpořen Evropským dotačním titulem Mládež v akci (v rámci akce 1.3 Projekty participativní demokracie) a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Nefinančně projekt podpořilo Stálé zastoupení Evropské komise v České republice. Děkujeme!

Realizátorem projektu je Česká rada dětí a mládeže a hlavním partnerem Národní parlament dětí a mládeže. Mezinárodními partnery projektu jsou Slovenská rada mládeže a Parlament mladých mesta Humenné.

Mediálními partnery je magazín Študák a Radio Wave.

**Zastoupení
Evropské komise
v České republice**

Poučení: Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah publikací (sdělení) odpovídá výlučně autor. Publikace (sdělení) nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Doufám, že mladí budou zase revoltovat a zase demoralizují záпach konformity která nyní leží opět před námi.

Howard M. Jones

SLOVO ÚVODEM

Vážený čtenáři,

dostává se Vám do rukou publikace, kterou bychom rádi blíže představili projekt Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže, jeho první měsíce, průběh, úspěchy i slabiny, jeho výstupy a principy na kterých je postaven. Věříme, že tato komplexní sada informací může vzbudit zájem i u vás ať již jste mladým člověkem, dobrovolníkem, pracovníkem s dětmi a mládeží, úředníkem, politikem, novinářem či se jinak dostala do vašich rukou. Vám všem je tato publikace určena a doufáme, že každý zde nalezne mnoho podnětů pro svoji činnost a případně i motivaci podpořit dle svých možností spoluúčasť mladých lidí na veřejném, ale i osobním, dění a také Strukturovaný dialog mladých lidí. Projekt Kecejme do toho je doposud nejkomplexnějším přístupem, který vznikl „zdola“, z řad mladých lidí v EU i v ČR.

V našem pojetí se ale stále snažíme přístup „zdola“ uchovat jak jen to je možné. Proto mohou mladí lidé navrhopvat svá témata, své problémy které cítí jako palčivé a ty se poté snažíme diskutovat na celostátní úrovni. Zároveň se snažíme vybudovat platformu, která umožní mladým lidem se zapojit, přinášet nové podněty, diskutovat a my tak můžeme být jen pouhým prostředníkem, který se snaží toto vše alespoň nějak třídit a dále pak názory předávat politikům či úředníkům v příslušných institucích. Jako organizátoři věříme, že „správným“ dialogem můžeme spoustu problémů vyřešit a prostřednictvím projektu Kecejme do toho bychom tomu chtěli napomoci a dát prostor.

Jan Husák, Jana Votavová a Jirka Let - tým projektu Kecejme do toho

Starci všemu věří. Muži o všem pochybují. Mladí všechno vidí.

Oscar Wilde

ČÁST 1: O PROJEKTU

O projektu Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže

Projektem Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže se snažíme podpořit spoluúčast mladých lidí na veřejném dění v České republice a Evropské unii v oblastech, které se mladých lidí týkají. Zapojit se mohou všichni mladí lidé bez rozdílu a také, nejen díky internetu a zapojení elektronických médií a sociálních sítí, bez bariér.

Projektem se snažíme vytvořit platformu, do které je snadné přispět svým názorem a zároveň jej konfrontovat s názory ostatních mladých lidí, ale i úředníků, politiků, institucí a organizací, kterých se daná témata týkají. Snažíme se podporovat mladé lidi po celé České republice i v zahraničí, aby se zapojovali svými nápady a názory do veřejného dění.

Webové stránky projektu, stejně jako sociální média **slouží jako prostor, kde mohou jednotlivci, ale i skupiny mladých lidí zanechat svůj názor**, které na dané téma mají (nebo jej společně diskutovali v rámci svého domácího prostředí). Mladí lidé mezi sebou diskutují. Diskutují se svými rodiči, kamarády, přáteli, učiteli, vedoucími oddílů, lidmi na ulici, v kavárnách, klubech, na diskotékách, na ulici, v parku a na mnoha dalších myslitelných i nemyslitelných místech. Jejich názor ale většinou zůstává tam, kde byl vyřčen. Díky projektu mají možnost své názory a výstupy z těchto diskuzí připojit na internet a nebo se přímo účastnit i diskuzí, workshopů a dalších akcí, které v rámci projektu pořádáme. Všechny názory se počítají, jsou společně analyzovány a po diskuzi, přípravě stanovisek a závěrů jsou prezentovány veřejnosti tak, aby i hlas mladých lidí byl slyšet. Věříme, že projekt pomůže, aby výstupy a názory mladých lidí byly brány osobami, které mohou něco ovlivnit v potaz.

Projekt vyžaduje alespoň trochu aktivní přístup – napsat na web či v rámci sociálních sítí svůj názor a nebo se účastnit akcí v reálném životě které se konají **po celé**

České republiky. Projekt je postaven na principech participace dětí a mládeže, což znamená, že mladí lidé by se měli učit nést zodpovědnost za své názory, chování a sami za sebe! Zároveň se ale v rámci projektu **snažíme aktivně mladé lidi motivovat, aby se zapojili.**

Kecat do toho můžou účastníci projektu v průběhu školního roku. Každý účastník se zapojuje dobrovolně i ve svém volném čase. Legitimitu názorů zajišťuje jak tento dobrovolný zájem a účast mladých lidí ve všech krocích projektu, ale struktura několika kontrol výsledného stanoviska, to je hlasováno skupinami mladých lidí v různých fázích. Pokud není možné dojít společného stanoviska, zmiňují se argumenty pro i proti.

JAK TEDY PROJEKT PROBÍHÁ?

Krok 1: Hledáme téma

Prvními kroky projektu je nalézt témata, která mladé lidi zajímají. Ty mohou mladí lidé navrhnout na internetu a na akcích, které pořádáme. V prvním ročníku projektu to byl například Kecejme do toho Open air v parku Parukářka v Praze.

Nejčastěji navržená témata poté sestavíme do ankety na webu, kde je mohou mladí lidé podpořit, a ta, která získají nejvíce hlasů k určitému datu, jsou vybrána do projektu. V prvním ročníku se vybíralo 6 témat, o kterých se dočtete více dále v publikaci. V druhém ročníku se budou vybírat témata tři celospolečenská týkající se mladých lidí a tři v rámci sdružení a dětí a mládeže týkající se dobrovolnictví a zapojování mladých lidí do společnosti.

Zároveň se diskutují evropská témata, nad kterými diskutují mladí lidé z celé Evropské unie – více o výběru a o tématech se dozvíte v druhé části publikace, která se věnuje podrobně celému procesu v Evropské unii.

Krok 2: Informační základ

Aby diskuze nebyly ovlivněné aktuálními emocemi, před jejím zahájením nad jednotlivými tématy vytvoří mladí lidé kolem projektu tzv. minianalýzu. Ta se snaží ve stručnosti představit vývoj tématu, jeho historii, klady a zápory, názory politických stran nebo veřejně známých osobností. Objevují se v ní i příklady ze zahraničí, pokud se tam s tématem pracuje jinak než u nás.

Minianalýzy jsou zveřejněny na webu. Každý tak může získat základní přehled o tématu. Zároveň jsou prezentovány na všech workshopech a diskuzích, které k danému tématu pořádáme.

Krok 3: Podpora diskuze na internetu a sociálních médiích, sledování ostatních diskuzí mladých lidí

Na webu projektu www.kecejmedotoho.cz jsou otevřena diskusní vlákna. Zároveň je možné diskutovat na sociálních sítích, primárně Facebooku a Twitteru. Možné je názory zasílat také mailem nebo poštou na naše adresy.

Snažíme se sledovat i diskuze v jiných skupinách na internetu, pod články na informačních portálech, pokud se tématu dotýkají apod.

Diskuze by měla probíhat v demokratických mantinelech a s respektem k lidským právům a svobodám. Pokud tomu tak není v případě online diskusí, může dojít k nápravě ze strany organizátorů.

Krok 4: Workshop

Workshop je velmi důležitou součástí celého procesu při zapojení mladých lidí do diskuze v reálném životě. Většinou je organizován pro 15 – 25 mladých účastníků v různých regionech ČR. Mladí lidé se seznámí s minianalýzou k danému tématu workshopu a poté procesem facilitace dochází postupně k návrhu stanoviska.

Workshop trvá většinou 3 hodiny. Všichni účastníci jsou motivováni vyjádřit svůj názor, sdílet s ostatními své obavy a nápady k připomínkám ostatních. Na workshopy nezveme žádné odborníky ani lidi „z venku“, aby názor mladých neovlivňovali.

Výsledkem workshopu je kromě samotného procesu zapojení mladých i návrh stanoviska projektu k danému tématu.

Workshopy

Pokud hledáte na internetu vysvětlení pojmu workshop, najdete například na Wikipedii toto: Workshop je forma vzdělávací aktivity, při které lektor připraví program tak, aby prostřednictvím různých technik (brainstorming, zpětná vazba, aj.) účastníci pomocí vlastních zkušeností a znalostí došli k výstupu, který je pro ně užitečný a využitelný v jejich další práci, praxi. Lektor je při tom většinou v roli moderátora, facilitátora. Výstup workshopu se formuluje díky předem danému tématu a cíli workshopu.

Workshop není vhodný pro úplné začátečníky, ale slouží pro další vzdělávání a prohlubování znalostí. V průběhu workshopu není lidem představována teorie – předpokládá se, že každý má určitý teoretický základ a je schopen s ním ostatní seznámit. Díky interaktivním formám spolupráce mezi účastníky tohoto typu vzdělávání dochází k tomu, že si lidé odnášejí více podnětů pro své další praktické působení.

Krok 5: Diskuze s odborníky

Krátkou dobu po workshopu následuje veřejná akce pro 30 – 50 mladých lidí označovaná jako diskuze, na kterou jsou zváni odborníci podle různých kritérií tak, aby byl diskusní panel názorově vyrovnaný. Pokud je to možné, zveme odborníky nebo lidi z praxe, kteří zastávají stanovisko pro i proti. Třetím odborníkem pak je někdo neutrální, např. vědec v dané oblasti. Snažíme se zapojit i politiky s různými politickými názory. Dále jsme zvali např. zástupce neziskových organizací, vysoké úředníky z ministerstev, krajů ale i obcí, kteří jsou s tématy spjatí.

„Kvalitní politika se rodí z kvalitní diskuse.“

Diskuse (z lat. discussio od dis-quater, pře-třásat, zkoumat, diskutovat) je věcný rozhovor několika osob nad určitým tématem, jehož cílem není rozhodovat, ale téma pečlivě rozebrat z různých stránek, shromáždit argumenty a případně připravit půdu pro racionální rozhodnutí.

Diskuse od účastníků vyžaduje:

- **věcnost:** věnovat se tématu a argumentovat, nikoli napadat nebo překřikovat,
- **otevřenost:** nevylučovat nikoho, kdo může k danému tématu přispět;
- **poctivost:** podstatné informace nesmějí účastníci zatajovat nebo tvrdit něco, čemu sami nevěří;
- **trpělivost:** pochopení argumentů druhého může vyžadovat čas;
- **zdvořilost,** která vyjadřuje společný zájem všech na každé věcné informaci.

Panelová diskuse je diskuse několika osob, obvykle odborníků, na pódiu před posluchači a pod.

skupina mladých lidí + moderátor + téma = diskuse

zdroj: Wikipedia

Krok 6: Konference

Závěrečná konference je místem, kde se mladí účastníci mohou naposledy vyjádřit ke konkrétnímu znění návrhu stanoviska a mohou jej ještě změnit a společně odsouhlasit konečné znění, které reprezentuje názor mladých lidí v rámci celého projektu.

Kromě mladých lidí jsou na konferenci zváni zástupci ze sektoru mládeže (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Národní institut dětí a mládeže, Národní informační centrum, Česká národní agentura mládež, ...). Pro tyto zástupce je uspořádáno separátní jednání, kde mohou diskutovat nad celým procesem strukturovaného dialogu a pomoci jej tak dále posouvat, případně nabídnout pomoc s dalším rozvojem.

Dalšími důležitými hosty konference jsou politici či státní úředníci, kteří mohou stanoviska k jednotlivým tématům pomoci uvést do praxe.

Krok 7: Prezentace výstupů, lobbying a získávání další podpory mladých lidí

Finální verze stanovisek jsou vystaveny na webu projektu (www.kecejmedotoho.cz) kde je možné o nich dále veřejně hlasovat. Pokud stanovisko získává v rámci ankety většinovou podporu, potvrzuje to fakt, že názory v něm obsažené jsou opravdu reprezentativní.

Takovéto výstupy můžeme dále prezentovat politické reprezentaci, ministerstvům, médiím a dalším zainteresovaným aktérům, kterých se dotýkají.

KECALI JSME DO TOHO

aneb první ročník projektu 2010/2011

Projekt má za sebou již první ročník a tak i trochu své historie. Pokud se chcete dozvědět, kde se vzal a co má už za sebou, tak je tato kapitola právě pro vás.

Projekt se začal rodit postupně již v polovině roku 2009 s myšlenkou podpořit mladé lidi, aby se více zapojovali do veřejných debat na témata, které se jich týkají a aby jejich názory byly více slyšet. Začali jej vytvářet dobrovolníci při České radě dětí a mládeže, kteří měli nějakou zkušenost s podobnými projekty doma i v zahraničí. Chtěli vytvořit platformu, která by dávala smysl a zároveň byla živoucím prostorem. V Evropské unii v té době byly snahy o vytvoření strukturovaného dialogu s mladými lidmi, ale doposud poněkud roztržštěné. Inspirování těmito snahami dobrovolníci vytvořili výše popsany koncept projektu pro Českou republiku a začali hledat prostředky pro realizaci.

Od počátku roku 2010 se také Evropská unie snažila poskytnout podobnou možnost všem mladým lidem v členských státech. Oba dva procesy se tedy potkaly přibližně ve stejnou dobu, a když Česká republika měla začít připravovat strukturovaný dialog dle evropských zásad, byl zde již připraven projekt, který se dal o tuto rovinu rozšířit velmi přirozeně. V rámci nově utvořené Národní pracovní skupiny k implementaci strukturovaného dialogu EU s mládeží při Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy bylo rozhodnuto, že **projekt bude propojen i s evropským dialogem s mládeží** na který v té době nebyly vyčleněny žádné finanční prostředky.

Paradoxně před začátkem samotného projektu jsme tak již realizovali diskuze a on-line dotazníky na první evropské téma – **zaměstnanosti a zaměstnavatelnosti mladých lidí**.

Zároveň během roku 2010 probíhaly v červnu volby **do Poslanecké sněmovny** Parlamentu ČR. Politické strany ve svých předvolebních kampaních, ale i média a další veřejné osoby se na mladé lidi obraceli jako na naději a snažili se je lákat volit právě je. Rozhodli jsme se proto na České radě dětí mládeže zanalyzovat volební programy a zjistit, co relevantní politické strany mladým lidem vlastně nabízejí. Zejména v oblasti vzdělávání, volného času, ale i v sociálních záležitostech. V rychlosti jsme analýzy zveřejnili již pod hlavičkou nejen České rady dětí a mládeže, ale i projektu Kecejme do toho na **předvolebním webu pro mladé s názvem Kecejme do toho**. I když byl web spuštěn jen pár dní před volbami, jeho návštěvnost se rychle přehoupala přes 10 000 individuálních návštěv. Zároveň jsme chtěli podpořit alespoň symbolicky prvovoľiče a tak jsme na Facebooku uspořádali kampaň „Jdu volit – vyfotím se u urny“, což souviselo s aktuální diskuzí, zda se ve volebních místnostech

smí fotit. Prostudovali jsme stránky ministerstva vnitra a napadlo nás, že pro prvovoliče může být taková fotka pěknou památkou. Tak se o Kecejme do toho prvně dozvěděla veřejnost. Záhy na to již začaly přípravy samotného projektu.

Koncem srpna 2010 jsme měli připravený web, grafiku, letáky, blížil se začátek školního roku, a tak jsme uspořádali tiskovou konferenci a snažili se projekt propagovat. Odezva médií byla nad očekávání dobrá, projekt byl prezentován na celostátních rádiiích, v novinách, na webu, ale i v televizi – bylo nutné hodně vysvětlovat o čem projekt vlastně je. Jako největší úspěch můžeme zmínit i reportáž v Událostech, v Interviui 24 a nebo v Dobrém ránu ČT. Dalším krokem byla akce **Kecejme do toho Open Air**, kterou jsme pořádali v Praze v parku Parukářka. Zde jsme se již ptali mladých lidí přímo na místě, jaké témata je nejvíce pálí. Na Open Airu vystoupila řada hudebních kapel např. Prague Conspiracy, Memphis, Joe Purple, Sohpie Char, mladý hiphoper Erzi, ale třeba i taneční soubor z Jižní Koreje. Představila se zde řada neziskových organizací, které nám pomohly uspořádat program pro účastníky akce. Bylo tak možné výtvarně ztvárnit dialog, zahrát si Footbag Freestyle či frisbee v pohodě u muziky venku – no a taky začít „do toho kecat“.

Projekt se rozjel a v říjnu byla vybrána první tři témata, která získala nejvíce hlasů na internetu: poplatky na vysokých školách, státní maturita a legalizace marihuany. Kromě diskuzí na webu jsme zveřejnili první minianalýzy na odhlasovaná témata, začali organizovat i jednotlivé workshopy a diskuze.

Koncem ledna byla schválena další tři témata a pomalu jsme se začali připravovat na závěrečnou konferenci.

V rámci projektu Kecejme do toho jsme uspořádali šest workshopů na různá témata. Co to je workshop už víme. Jak jej můžete uspořádat i vy se můžete dočíst právě zde:

Jak upořádat workshop?

Pokud nemáte žádné zkušenosti je fajn se nejdříve nějakého workshopu zúčastnit. Jste-li ale běžný účastník a chcete si to zkusit sami nezapomínejte na pár věcí:

Téma a účastníci = vždy musíte vědět pro koho workshop pořádáte a s tím volit i téma. Ideální počet účastníků je 12 – 20 osob.

Prostory = workshop je vhodné uspořádat v místě příjemném pro cílovou skupinu. Dbejte na světlý vzdušný prostor. Ideální je místo, kam je cílová skupina zvyklá chodit (například knihovna, kavárna, informační centrum pro mládež apod.)

Lektoři = vybírejte zkušené lektory na problematiku mládeže

Materiál = na workshopu je možné používat data projektor, flip chart, papíry, fixy, apod. Vše s ohledem na vybrané metody

Metody = workshop pro děti a mládež by měl obsahovat neformální metody práce. Při zahájení workshopu si zahrajete seznamovací hry a v průběhu nezapomínejte na energizery (příklady her naleznete na internetu zcela běžně, jen při výběru vhodné hry

dbejte na věk účastníků)

Propagace = pořádáte-li veřejný workshop je vhodné nezapomínat na vhodnou propagaci před akcí. Vytvořte si pozvánku, kterou můžete vyvěsit v knihovně, ve škole apod. Je vhodné vytvořit pozvánku na sociálních sítích. Chcete-li workshop medializovat ve vašem okolí, pozvěte na akci místní novináře či jim po skončení akce zašlete krátkou tiskovou zprávu či článek.

A co s výstupy ke kterým dojdete? – neváhejte je zanechat na webu projektu Kecejme do toho. I váš názor nás zajímá!

Workshopy v rámci projektu

- Podpora mladých rodin, Most
- Státní maturita, Ústí nad Labem
- Sexuální výchova na školách, Pelhřimov
- Šikana a kyberšikana, Tábor
- Legalizace marihuany, Praha
- Poplatky na vysokých školách, Brno

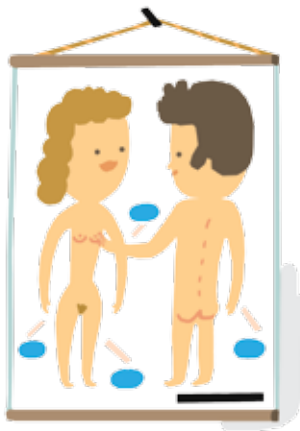
V rámci projektu jsme uspořádali i šest diskuzí mladých účastníků s odborníky a hosty.

Diskuze

Podpora mladých rodin, Pardubice – diskuze se konala v budově Krajské knihovny v Pardubicích. Jako odborníci se do diskuse zapojila ředitelka odboru Sociální péče města Pardubice, ředitelka neziskové organizace provozující v místě sociální služby pro rodiny a zástupce soukromé společnosti provozující projekt Rodinné pasy. Mladí lidé ve skrze necitili žádnou větší oporu ze strany státu, a tudíž nesouhlasili ani s vnímáním rodiny jako základní sociální jednotky státu. Ač účastníci chápali význam, stát se podle nich tak nechová.

Státní maturita, Praha – diskuze se konala přímo v budově Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy za velké účasti mladých lidí z celé ČR. Jako hosté vystoupili zástupce Senátu Parlamentu ČR, který ve stejnou dobu inicioval zrušení státních maturit, dále zástupce společnosti CERMAT, který vysvětloval aktuální vývoj a zastával státní maturity. Nezávislým expertem byl poté ředitel jednoho z pražských gymnázií. Diskuze i finalizace stanoviska se zaměřila především na konkrétní změny, které by se měly na jednotlivých úrovních učinit.

Sexuální výchova na školách, Jihlava – diskuze se účastnili mladí lidé, zástupci pozvaných rodičů protestujících proti sexuální výchově sdružených ve Výboru na ochranu rodičovských práv

VORP. Zástupce Společnosti pro plánování rodiny a sexuální výchovu, který se aktivně podílí na vzdělávacím peer programu zaměřeném na sexuální výchovu na školách. Návrh stanoviska z předešlého workshopu byl komentován a narazilo se na řadu dalších témat, která byla zapracována do stanoviska po konzultaci s mladými účastníky projektu. Stanovisko bylo upravováno a schváleno na závěrečné konferenci projektu pouze mladými účastníky.

Šikana a kyberšikana, Holešov – diskuze byla pořádána na gymnáziu přímo ve školní aule. Jako odborník na šikanu a kyberšikanu vystoupila koordinátorka Národního parlamentu dětí a mládeže, která se těmito tématům dlouhodobě odborně věnuje a s NPDM realizuje i vlastní peer program na školách po celé ČR. Dále zástupci Policie ČR z preventivně informační skupiny Kroměříž, konkrétně preventiska zaměřená na mládež a komisař územního odboru. Příspěvky všech hostů byly velmi informačně nabyté, představily různé formy šikany a kyberšikany, konkrétní případy z okolí, ale i celý systém boje proti těmto fenoménům v rámci České republiky.

Legalizace marihuany, Ostrava – diskuze se konala v jednacím sále Ostravského magistrátu, za účasti zástupce legalizace marihuany a ředitele Národní protidrogové centrály, který v rámci svého příspěvku, ale i následného odpovídání řady dotazů představil problematiku v komplexním rozsahu „od ulice“ až po globální dopady a souvislosti. O diskuzi i o výstupech bylo informováno např. na portálu www.legalizace.cz. Roztříštěnost názorů mladých na toto téma se odrazilo i do stanoviska, kdy účastníci nemohli najít shodu zda-li marihuanu legalizovat nebo ne.

Poplatky na vysokých školách, Brno – Diskuze se konala na Masarykově univerzitě za účasti ředitele odboru Vysokých škol na MŠMT, předsedy studentské komory Rady Vysokých škol a místních studentů i několika vyučujících. Problematika byla uvedena do celkových souvislostí probíhajících příprav reformy terciárního vzdělávání v ČR. Studenti se vyslovili pro školné, ale požadují za něj kvalitnější přístup a vybavenost VŠ.

Vrcholem projektu byla konference, která se konala v dubnu 2011 v prostorách Magistrátu Hlavního města Prahy.

Jak již bylo uvedeno v popisu celého projektu, smyslem konference bylo potvrdit výstupy z celého projektu, předat je zodpovědným politikům a úředníkům a zakončit tak první pilotní ročník projektu. Konference proběhla 19. 4. 2011 a zúčastnilo se jí více než 90 účastníků z řad mladých lidí, politiků, úředníků a projektových i institucionálních partnerů.

Konference trvala celý den a diskuse nad jednotlivými tématy v pracovních skupinách byly místy velmi bouřlivé. Nakonec však účastníci dospěli ke shodě a společně schválili výstupy projektu tak, jak jsou uvedeny v následující kapitole této publikace.

TÉMAT A VÝSTUPY PROJEKTU 2010/2011

Stanovisko projektu

Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže

Téma: Státní maturity

Mladí lidé zapojení do projektu „Kecejme do toho“ vyjádřili souhlas s konáním státních maturit. Podoba státní maturity by se však, v návaznosti na zkušební kolo, měla významně změnit. Účastníci projektu, z velké části maturanti v letošním školním roce, popsali z jejich pohledu mnoho problémů spojených se státní maturitou. Proto navrhli následující doporučení:

UČITELÉ:

1. Učitelé by měli být připravováni na podobu státní maturity již od VŠ.
2. Každý pedagog by měl být vyškolen a měl by být schopný vést své studenty k této formě zkoušky. Školení učitelů, kteří přímo provádí maturitní zkoušku, by mělo být sjednoceno a mělo by být učitelům zapláceno.
3. Každý učitel by si měl státní maturitu vyzkoušet nanečisto, než bude státní maturitní zkoušku vést.
4. Učitelé nemají z pohledu účastníků projektu dostatek podrobných informací, bylo by tedy vhodné pro ně připravit jednotný manuál, který by řešil i modelové situace, které by mohly nastat u maturity

STUDENTI:

1. Studenti by na podobu maturity měli být připravováni již od 1. ročníku studia na SŠ.
2. Seznam povinné četby by měl být studentům k dispozici již od 1. ročníku SŠ a neměl se následně měnit.
3. Hodnocení maturitní zkoušky by mělo být proporční, aby obstál i student, který nesplní jednu část, ale ostatní části splní.

ZKOUŠKA:

1. K průběhu zkoušky měli účastníci projektu následující připomínky:
2. Možnost náhradního termínu ze závažných zdravotních či rodinných důvodů.
3. Sladit požadavky VŠ, termíny maturitní zkoušky a termíny přijímacích řízení na VŠ.
4. Celý proces maturitní zkoušky je třeba urychlit.
5. Státní maturita by měla dvě úrovně, rozdíly mezi jednotlivými úrovněmi by měly být významně nižší.
6. Zkouška z jazyka by v části „slohová práce“ měla mít větší prostor na psaní.
7. Časová dispozice jednotlivých zkoušek by měla být přehodnocena.
8. Studenti by měli mít možnost odchodu na WC jen mezi částmi zkoušky. Po ukončení zkoušky by studenti neměli odcházet z učebny, aby neznervóznil ostatní studenty.

9. Pokud student neuspěje u zkoušky z nepovinného předmětu, neměl by se mu výsledek psát na maturitní vysvědčení.

Komentář organizátorů projektu ke stanovisku

Účastníci workshopů a diskusí byli z velké části studenti středních škol, kteří měli za sebou zkušební kolo Státní maturity. Jak i vyplývá ze stanoviska, většina z účastníků podporovala myšlenku mít jednotný maturitní systém, který by se dal vzájemně porovnávat, tak, aby výsledky maturit byly věrohodným reprezentativním ukazatelem v následujícím studijním i pracovním životě. Hlavní připomínky tedy směřovali k provedení státních maturit, a na to si většina během workshopu a diskuse velmi stěžovala.

Stanovisko projektu

Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže

Téma: Školné na vysokých školách

Systém musí být navržen tak, aby mu všichni studenti rozuměli, aby studentům vyhovoval a byl k nim přátelský. Podmínky musí být jasné před samotným zahájením studia a nesmí se během doby studia měnit.

Mladí lidé zapojení do projektu Kecejme do toho po zvážení možných pro a proti vyjádřili souhlas s poplatky na vysokých školách, nicméně pouze v případě, že budou splňovat určitá kritéria. Bez nich jim zavedení školného přijde nepřijatelné.

Tato kritéria jsou:

- student bude vědět, na jaké výdaje je školné použito,
- před nástupem na VŠ bude student znát finální výši školného (částka bude během studia neměnná),
- bude rozšířena možnost nejen prospěchových stipendií,
- bude existovat několik variant placení školného, které budou reflektovat finanční možnosti studenta, odvíjející se od jeho osobní či rodinné situace,
- finance spojené se školným na vysokých školách by neměly putovat skrze soukromý sektor,
- úroveň vysokého školství by měla stoupat, a to především v těchto oblastech: kvalita pedagogů, prostředí pro studium, participace studentů na chodu VŠ a rozvoj výzkumu,
- školné by mělo být jednotné pro všechny studijní obory,
- výše školného nebude ovlivněna rychlostí uhrazení celkové částky,
- stát nebude snižovat dotace vysokým školám na základě přijetí školného po dobu minimálně 10 let,
- před samotnou realizací školného na vysokých školách, by mělo být vyřešeno zavádění půjček pro studenty.

Všechna kritéria jsou důležitá pro „souhlas“ se zavedením školného na VŠ. Zavedení jen některých z výše uvedených bodů tedy neznamená souhlas. Záleží především na konkrétní podobě při zavedení nového

systému. Z toho důvodu by mladí lidé, studenti VŠ, studenti SŠ, ale i pracující měli být při přípravě jakýchkoliv změn dostatečně informováni a zapojeni do procesu příprav, tak aby jim rozuměli, jejich názor byl vyslyšen a obavy se rozptýlily.

Systém by měl být co nejjednodušší. V systému by neměly být žádné výjimky, výhody pro některé skupiny apod. Nicméně u tohoto modelu nepanuje shoda na výši poplatku.

Komentář organizátorů projektu ke stanovisku

Školné na vysokých školách je obecně ve společnosti velmi kontroverzní téma. Někdo říká ano školnému, někdo ne. Z diskusí účastníků však byla nejvíce cítit nejistota. Stav, kdy se neustále na politické scéně a v médiích o poplatcích diskutuje, nicméně neexistuje konkrétní komplexní návrh k připomínkování, vyvolával v myslích účastníků otázky, které způsobují nejistotu a váhání. I tak se, ale účastníci vyslovili pro poplatky na VŠ, nicméně za určitých podmínek.

Stanovisko projektu

Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže

Téma: Legalizace marihuany

U tématu legalizace marihuany nedošlo mezi účastníky projektu k jednoznačné shodě. Proto prezentujeme obě stanoviska jak pro, tak proti a tuto diskuzi nemůžeme považovat za ukončenou.

Shodu nacházíme pouze na základních bodech:

- Marihuana by neměla být přístupná dětem do 18 let
- Konzumace marihuany by měla být zakázána při řízení motorového vozidla a dalších odborných činnostech
- Pěstování marihuany pro vlastní potřebu by přinejmenším nemělo být kriminalizováno

PRO LEGALIZACI

Účastníci projektu Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže se usnesli, že:

- Společnost je již v takovém postavení, že považuje užívání marihuany za přijatelné (samotné užívání není v ČR kriminalizováno), zároveň ale konzumaci nedoporučuje, stejně jako užívání alkoholu nebo tabáku. Není tedy důvod, aby nebyla marihuana zařazena do stejné kategorie s alkoholem a tabákem a tedy i legalizována. Zákon by se zde měl přizpůsobit společnosti.
- Marihuana má prokazatelně pozitivní účinky ve zdravotnictví a proto by její užívání nemělo být pro tyto účely omezováno.
- Dále si mladí lidé zapojení do projektu myslí, že užívání marihuany není horší, než-li konzumace alkoholu a cigaret. Člověk po jejím užití není agresivní, jako je tomu často např. po konzumaci alkoholu, který je všeobecně tolerovanou a legální látkou. Stejně jako alkohol a cigarety je marihuana látkou která přináší odoreagování a individuální požitek. U dospělých(!) populace nevyvolává fyzickou závislost jako je tomu u alkoholu a cigaret.

PROTI LEGALIZACI

Účastníci projektu Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže se usnesli na základě odborných podkladů a dlouhodobé diskuze, že:

- konzumace marihuany podněcuje změnu životního stylu jedince (chování, vnější působení, postoj k ostatním věcem a lidem)
- při přílišném užívání marihuany nastává stav psychické závislosti, který se velmi těžko léčí, ještě horší je situace u mladistvých konzumentů.
- legalizace způsobí, že se marihuana snáze dostane k dětem a mladistvým
- při dopravní nehodě způsobené marihuanou se tato droga velmi těžce prokazuje (drahé testy atd.)
- marihuana může (i když nemusí) také být startovní drogou pro další užívání těžších drog
- marihuana má někdy horší účinky na zdraví, než tabák
- chybí dostatečná prevence

KDYBY SE MARIHUANA LEGALIZOVALA

- musely by být zavedeny nákupní limity (např. nizozemská evidence),
- stanovit místa ke konzumaci marihuany,
- stanovit pravidla užívání (řidiči, zodpovědné profese),
- regulace cen ze strany státu,
- stanovit vyšší právní postihy za porušení legislativy k marihuaně,
- měla by být spuštěna objektivní informační kampaň,
- z prodeje marihuany by vzešly příjmy pro stát (nejen ze zdanění).

Proces legalizace marihuany (tvorba zákonů, debaty...) by trval věky, než by se došlo ke konečnému všeobecně přijímanému ustanovení. Celkově je úplná legalizace marihuany u nás spíše utopie (v globalizovaném světě je zapotřebí jednat v spíše v mezinárodní shodě).

Komentář organizátorů projektu ke stanovisku

Legalizace Marihuany bylo asi nejvíc kontroverzní téma projektu. Již od začátku se nás mnozí kolegové dotazovali, jestli takové téma vůbec otvírat. Nicméně právě kontroverznost celého tématu byla pro nás zajímavá, obzvláště ve chvíli, kdy si téma sami účastníci vybrali. Společnost je v tomto tématu velmi rozdělená, především v chápání marihuany. Část účastníků se držela názoru, že marihuana je droga, která by měla být zakázána, pro jinou část účastníků je marihuana spíš prostředkem pro zábavu, nijak zvlášť nebezpečným. V tomto duchu se pak nese i celé stanovisko, které nemá jednotný závěr.

Stanovisko projektu

Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže

Téma: Šikana a kyberšikana

Účastníci projektu Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže shledávají problém šikany a kyberšikany jako stále aktuální téma, kterému je nutné věnovat zvláštní pozornost. Šikana a kyberšikana jsou porušováním práv dítěte, a proto k nim musí být tak přístupováno (Právům dítěte (do 18 let) se dle české legislativy a mezinárodních závazků má věnovat speciální pozornost).

Zvláštní důraz musí být dán na prevenci a zároveň musí být rozpracovávána následná řešení přátelská k dětem a mladým lidem pokud již k šikaně či kyberšikaně došlo. Jedná se o celospolečenské téma s vážným dopadem na psychiku a zdravý rozvoj obětí. Dle statistiky i zkušeností účastníků má značná část mladých Čechů s šikanou či kyberšikanou vlastní či zprostředkovanou zkušenost. Šikana: Záměrné ubližování, které často napomáhá agresorovi vypořádat se s jeho emocemi či vnitřním napětím a zároveň jej de facto přenáší na svoji oběť. Agresor se za své jednání neomlouvá nebo omluva není upřímnou či přijatou obětí. Kyberšikana: Jedná se zejména o formu psychického nátlaku až týrání za užití moderních technologií, která má zvlášť nebezpečné dopady na oběti, neboť tyto nemohou před dopady uniknout (např. na internetu, sociálních sítích apod.). Kyberšikana má často větší společenské dopady na jednotlivce a oběť může poznamenat na celý život i mimo prostor, kde byla iniciována agresorem. Zároveň se pomluvy a další formy kyberšikany šíří mezi větší množství pozorovatelů mezi kterými utváří negativní obraz o oběti a může tak vést k vylučování oběti i z těchto skupin.

Návrhy řešení se zaměřením na stát

Důraz na vzdělávání o formách a dopadech šikany a kyberšikany:

- u žáků a studentů ideálně formou peer programu
- u pedagogických pracovníků formou celoživotního vzdělávání se zaměřením na aktuální trendy a vývoj
- studentů pedagogických fakult nejen po teoretické stránce, ale i pro schopnost lepší komunikace ve vztahu žák-učitel.
- Větší spolupráce škol, neziskového sektoru a Policie ČR, a to jak při prevenci, tak následném řešení.
- Aby byla zvýšena možnost řešení událostí na podnět samotných dětí i v oblasti řešení trestné činnosti, byla podpořena myšlenka zřízení tzv. Dětského ombudsmana, nebo rozšíření pravomocí Veřejného ochránce práv se zaměřením na rozšíření přístupu pro děti k této instituci.
- Zvýšit pravomoci Policie ČR při získávání informací pro účely vyšetřování šikany a kyberšikany spáchaných na dětech a mládeži. Stejně tak nejsou dostatečné pravomoci Policie ČR v oblasti zahajování šetření případů šikany a to na podnět samotných dětí.
- Je nutné informovat o odlišných formách a dopadech šikany, kterých se většinou

dopouští dívky a chlapci a v jakém věku k takovým projevům obvykle dochází.

- Širší promo kampaň ve stylu Nemyslíš-zaplatíš
- Zákonná povinnost na sociálních sítích a na internetu jako celku zřizovat nástroj, kde mohou uživatelé internetu, či sami oběti, jednoduše nahlásit případy kyberšikany. Takovýto nástroj musí být propojen na Policii ČR, v obzvláště brutálních případech i na sociální pracovníky v daném místě. Účastníci v tomto bodě vítají vznik tzv. červeného tlačítka, zaměřeného na hlášení kyberšikany pomocí tzv. screenshotu.
- Elektronické nahlášení, ačkoliv je anonymní, musí být bráno vážně a dané orgány by jej měly prošetřit a co nejrychleji vyvodit potřebné kroky – zákaz či zrušení webové stránky, šikanózního profilu na facebooku apod.
- Rodiče by měli více komunikovat se svými dětmi na téma, co dítě dělá na internetu a ne jen ve škole a na zájmových kroužcích jak je běžné. Internet jako takový není mezi rodiči často vnímán jako potenciální nebezpečí pro jejich děti a tak případným e-nebezpečím nevěnují takovou pozornost.
- Proškolení rodičů prostřednictvím programů zaměřených na bezpečnost internetu pro jejich děti.

Doporučení pro školy

- Pracovat by se mělo již s dětmi na základní škole a o problému šikany by měli být žáci informováni co nejdříve, nejpozději od 1. třídy.
- Se školou by měl spolupracovat externí odborník, ideálně mladšího věku, který by znal prostředí školy i okolí a preventivně by pracoval jednou dvakrát za rok s každou třídou na prevenci a informoval o aktuální situaci v okolí a ilustroval na vážných případech záporné dopady šikany, která již bohužel proběhla. Vůči žákům a studentům by měl vystupovat jako neutrální autorita nezávislá na škole, tak aby k němu měli mladí důvěru. Jedná se tak o jistou formu street workera.
- Snaha zamezit šikanování učitelů ze strany žáků např. formou úpravy školního řádu. Na roli školního řádu by měl být zároveň kladen větší důraz. Jedná se o soupis principů, který má pomáhat udržovat chod školního společenství. Studium dítěte na dané škole znamená, že dítě i rodič s obsahem školního řádu souhlasí a hodlají se jím řídit a nést také patřičnou zodpovědnost. Studium na dané škole není samozřejmostí ale možností. Školní řád by měl být vnímán jako „individuální výchovné plány“, nebo-li smlouvy mezi školou a rodiči jak je tomu v zahraničí.
- Ve škole při výuce by měly být blokovány stránky, které nesouvisí s výukou (zejména sociální sítě) – často se stává, že žáci nemají co dělat během hodiny, nudí se, a z toho důvodu vzniká velká část lehčích kyberšikanických aktivit.
- Výuka na školách „etikety internetu“, s poukazem na možná rizika internetu a také např. jak se chovat na sociálních sítích.

Doporučení pro výrobce softwaru

- Stát by měl usilovat u výrobců softwaru o lepší zacílení profilů operačních systémů. Dětem by rodiče poté měli zpřístupnit pouze profil, který by dbal na dodržování přístupu ke stránkám s vhodným obsahem pro děti. Profily by měly být schopné reagovat

i na aktuální vývoj na internetu propojením na výstupy z „červeného tlačítka“ a jejich přínosnost by mohla být odstupňována podle věku dítěte (uživatele). Takového opatření by mělo být využito v širším slova smyslu, nejen s cílem zaměřit se na kyberšikanu.

- Stát by měl usilovat u provozovatelů zejména sociálních sítí a on-line služeb, aby probíhala důslednější kontrola a certifikace profilů uživatelů – obzvláště když většina uživatelů jsou děti a mládež.
- Software na mapování pohybu dítěte na internetu s ohledem na jeho soukromí (chat).

Komentář organizátorů projektu ke stanovisku

Diskuse nad šikanou a kyberšikanou se v první fázi nesli především v oblasti definice šikany a obecného chápání osobních práv. Ve chvíli, kdy si účastníci tyto skutečnosti ujasnili, začali se věnovat tvorbě připomínek ke stávajícímu systému, jak situaci ohledně šikany zlepšit. Obecně se ale všichni shodli, že šikana je problém, který by neměl být opomíjen a s příchodem moderních komunikačních technologií je potřeba brát důrazný zřetel na rozvíjející se prvek kyberšikany.

Stanovisko projektu

Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže

Téma: Podpora mladých rodin

Účastníci projektu se shodli na následujících bodech:

- Situace mladých a nových rodin není jednoduchá a mladý člověk necítí v tomto bodě nijak zvláštní podporu ze strany státu. Přitom podle příruček občanské výchovy (pokud vůbec), ale i podle státních dokumentů jako Koncepce rodinné politiky, má být rodina základní jednotkou státu. Takovému soudu se pak logicky účastníci projektu brání, neboť odvolávat se na rodinu jako na svůj základ vnímají jako populistické a bohužel zastaralé. Stát nemůže považovat rodinu za svou základní jednotku a jen ji využívat, dokud nefunguje i zpětná podpora. Z pohledu účastníků projektu je naprosto zřetelné, že občan platící daně je v současnosti základní jednotkou státu. Chování státu by se v této oblasti mělo změnit, aby podporovalo vyšší principy lidského soužití, nejen materiální zisky jednotlivců.
- Účastníci se dále shodli, že schéma podpor státu pro mladé rodiny je nepřehledné, neustále se mění a je do značné míry omezující. Bohužel byl zrušen institut společného zdanění manželů, porodné se neustále snižuje a je poskytováno jen rodinám, které se de facto pohybují na hranici chudoby atd. Z toho důvodu většina mladých není vnějšími podmínkami společnosti motivována vstupovat např. do manželských svazků či plánovat rodičovství, neboť se z jejich pohledu jedná o ztížení vlastní životní situace, kdy se mladý člověk snaží postavit sám na nohy, zajistit si vlastní bydlení apod. V případě bydlení je např. možnost půjčky pro lidi do 36 let ve výši 300 000Kč spíše symbolická, než-li by naplňovala svůj účel. Jistá zvýhodnění by měla platit pro všechny mladé a začínající rodiny, které o to projeví zájem.
- V systému sociálních a dalších podpor by mělo dojít k vyrovnání tak, aby je mohla využí-

vat v případě nutnosti a zájmu i širší střední třída v omezené době. Mělo by být zabráněno jejich dlouhodobému zneužívání některými jedinci a podpora státu by měla sloužit jako motivace a pomoc v nouzi všem občanům, pokud zrovna potřebují. Nemělo by se stávat, aby dávky na dítě apod. byly vypláceny na základě rok starých výměrů platů rodičů, když reálné situace jsou již dávno odlišné. Mělo by se vycházet z aktuální situace, po prošetření např. sociálním pracovníkem obce – samozřejmě za souhlasu rodiny, pokud má o dávky zájem. Státní půjčky a sociální dávky by měly být vypláceny způsobem motivujícím k finančnímu osamostatnění rodiny od státu.

- Alarmujícím faktorem je také nedostatek informací mezi mladými lidmi o rodině jako instituci, možnostech, které se rodině nabízí, i o funkcích, které by měla rodina plnit. Školský systém v tomto ohledu naprosto zaostal a nepomáhá mladým lidem se ve své životní situaci zorientovat. Rodinná výchova se vyučuje velmi zřídka a když, tak velmi často opomíjí běžné věci jako např. péči o dítě, funkce rodiny, rodinné problémy apod.
- Práce a zajištění příjmu rodiny je jedním z nutných předpokladů fungující rodiny. V tomto ohledu se můžeme odvolat na výstupy u tématu zaměstnanost a zaměstnavatelnost mladých v rámci projektu Kecejme do toho. Rodinná a pracovní agenda poté do značné míry spolu souvisí a obor sociální věci by měl být zastřešujícím pro obě životní potřeby. V ideálním případě by informace týkající se zaměstnání, přístupu k němu, přípravy, ale i rodinné poradenství mělo být dostupné na jednom místě, kde mladému člověku odborníci jsou schopni poradit, jak se k daným životním výzvám postavit. Tyto informace by měly být získávány co nejpřehlednějším způsobem.
- Samozřejmě existují rodiny, kde je výchova k rodinnému životu velmi dobře zvládnutá, nicméně obecně se dle účastníků jedná spíše o menší část populace a proto se z výše zmíněných agend stává celospolečenský problém, který by měl být státem aktivně řešen a neponecháván stranou, jak je tomu doposud. Rodinná politika a výchova na školách by měla přispět ke zlepšení vnímání rodiny, ale i motivovat k jejímu udržování se všemi těžkostmi, které logicky takové soužití přináší.

Komentář organizátorů projektu ke stanovisku

Většina účastníků projektu se shodla na tom, že necítí ze strany státu podporu pro mladé rodiny, naopak, že dnešní společnost spíše klade mladým rodinám bariéry. Příspěvky na bydlení a půjčky ze strany státu jsou spíše symbolické (vzhledem k cenám) a nové rodinně, příliš nepomohou. Dále účastníci zmínili i fakt, že lidé mají málo informací o funkčnosti rodiny obecně, a že školství v tomto ohledu velmi zaostává. V duchu nízké informovanosti a podpory rodin se nese i zpracované stanovisko.

Stanovisko projektu

Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže

Téma: Sexuální výchova na školách

Mladí lidé zapojení do projektu Kecejme do toho vyjádřili silnou podporu výuce tzv. sexuální výchovy na školách. První co by se ale mělo zmínit je samotný název oblasti, neboť zdaleka

nepostihuje potřebnou látku, která by měla být dle jejich názoru vyučována. Vyučování by se mělo více zaměřit na vztahy, partnerskou výchovu/vzdělávání, roli a funkce rodiny, tvorbu osobních hodnot apod. Zvláštní pozornost by měla být kladena na vhodnost a osobní rozvoj a pohodu jedince.

Doporučení účastníků projektu

Oblast výuky by se neměla jmenovat jen sexuální výchova, ale např. Sexuální výchova a vztahy.

Stupně vzdělání a základní oblasti výuky, které by měly být obsaženy:

Mateřská školka

- rodina, vzájemné soužití a vztahy, příchod dětí na svět (stravitelnou, ale reálnou formou)
- zaměření zejména na diskusi s rodiči

Základní škola – 1. stupeň

- vztahy a rodinná výchova
- vztahy v rodině (včetně vztahů s rodiči, sourozenci, problematiky domácího násilí a problému týrání dětí – nestrašit, ale informovat a poradit jaké jsou možnosti řešení, kam se obrátit apod.)

Základní škola – konec 2. stupně

- „randění z pohledu holek a kluků“
- kompromis a komunikace ve vztahu, konflikty ve vztahu, odlišné vnímání světa žen a mužů a vzájemné porozumění, sex jako součást vztahu – jeho funkce, ale i význam ve vztahu, nástrahy a nebezpečí
- legislativní rámec v této oblasti – filozofie přebírání zodpovědnosti a nabývání práv, zákonná hranice povolení sexuálního styku – co znamená zákonná hranice povolení pohlavního styku?
- rodina: ne/plánované těhotenství, péče o dítě, svatba, rodinné problémy, adopce
- využití modelových situací/metody divadla fórum: seznámení, jak pozvat na rande, jak probíhají přípravy, odmítnutí – co to znamená a jak reagovat, jak se s ním vypořádat, ...
- prevence: nemoci (seznámení s nemocemi včetně obrazového materiálů – nicméně obrázky by měly být na dobrovolném rozhodnutí jednotlivce, zda-li je chce vidět či ne), ochranné prostředky
- kondom, antikoncepce její klady a zápory, např. u hormonální antikoncepce vliv na tělo člověka apod.
- seznámení s příručkami pro mladé, základy sexu (polohy nerozebírat, ponechat na samostudium z vhodných zdrojů – příručky pro mladé, téma masturbace – vyvrácení mýtů, nehodnotit – faktické klady a zápory)
- biologie člověka – fyziologická funkce u žen a mužů, rozdíly a smysl, pohlavní ústrojí a péče o ně a o tělo.
- Problematika pohlaví a genderu, odlišné sexuální orientace – nesoudit, pouze vysvětlit fakticky.
- Sexuální atributy v reklamách a jejich zneužívání marketingem jakožto cílená zbraň

Střední škola

- opakování bloku prevence – rozšířit dle věku zejména o různé odchylky a úchytky ne-soudit, ale informovat o nich, prohloubit informace o problematice genderu, zabývat se výchovou k toleranci jak sexuálních menšin, tak obecnou tolerancí odlišností v kontextu historie. Dále by se měl rozšířit i obrazový materiál spojený s výukou.
- Příručky a literatura o sexu: informovat o knihách, které se problematice vztahů a sexu věnují např. ukázat i Kámásútru a zmínit její obsah, ale i další příručky a díla zabývající se sexuální problematikou jak v historii, tak v současnosti a to včetně literárních děl, např. Nana od E. Zoly, apod.
- Orgasmus a sexuální uspokojení u žen a mužů, sexuální uspokojení jako smysl sexu nebo vyvrcholení vztahu?
- problematika prostituce, různé modely řešení
- Sexuální atributy v reklamách a jejich zneužívání marketingem jakožto cílená zbraň
- Jak různé názorové proudy ve společnosti vnímají sex – masová kultura, věřící, konzervativně smýšlející lidé, liberálně smýšlející lidé, ...

Při sexuální výchově by měla být ze začátku navozena přátelská atmosféra a mělo by být zdůrazněno, že záleží pouze na svobodném rozhodnutí žáka, zda se dané části výuky chce účastnit nebo nikoliv. Škola by měla využívat především externích lektorů k zajištění objektiv-ity, nejlépe bez přítomnosti učitelů na hodině. O metodách by škola měla informovat rodiče. Pokud by se jednalo o speciální programy – měl by být jasný obsah, jméno lektora a základní metody výuky. Pokud rodič a dítě nemají zájem se daného programu účastnit, nemělo by být dítě nuceno. Toto pravidlo by mělo platit zejména u zpoplatněných externích přednášejících či výukových materiálů. V ideálním případě by měla mít každá škola vypracovanou koncepci jak a v této oblasti hodlají své žáky vzdělávat a tato koncepce by měla být přístupná rodičům při rozhodování, zda-li na danou školu své dítě přihlásí či ne.

Komentář organizátorů projektu ke stanovisku

Účastníci se shodli na tom, že informací o sexuálních tématech se k nim především skrze média dostává celkem hodně. Na druhou stranu jsou nejednotné a mnohdy mladý člověk neví, čemu má věřit. Proto by přivítali kvalifikovanou sexuální výchovu právě ve škole, kde by mohli dostat věrohodné a kompletní informace. Na druhou stranu se účastníci bojí situace, kdy by jím o citlivých sexuálních tématech vyprávěla učitelka občanské výchovy, kterou vidí každý den. K tomuto tématu se šlo i několik odpůrců, kteří by téma sexuální výchovy na školách vůbec neotvírali. Na závěrečné konferenci se však účastníci shodli na opaku s přihlédnutím na citlivý a dobrovolný přístup k těmto informacím.

Evropská témata v projektu

Z evropského tématu Zaměstnanost a zaměstnavatelnost mladých vznikla jak anglická zpráva pro EU, tak i česká zpráva, která byla prezentována na několika jednáních na MŠMT, na Komoře mládeže jakožto poradním orgánem ministra školství odkud byla také ministerstvem oficiálně předána Ministerstvu práce a sociálních věcí. Dále byla prezentována na závěrečné

konferenci zástupci z Generálního ředitelství úřadů práce k nimž se řada připomínek vztahovala. Evropská zpráva byla dále diskutována na evropských konferencích úředníků s mladými lidmi a nakonec se 8 hlavních doporučení objevilo i v rezoluci ministrů všech členských států zodpovědných za mládež. Zároveň se výstupy zabývala také evropská Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO), která také výstupy zapracovala do svých závěrů.

Českou zprávu můžete nalézt na webu Kecejme do toho.

Dále vznikla pozice k Evropské iniciativě Mládež v pohybu, jakožto jedné z 8 klíčových iniciativ Evropské unie v rámci strategie Evropa 2020, tedy základní strategie pro Evropskou unii na následujících 10 let. Tato byla citována i v oficiálním stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru, jakožto nejdůležitějšího poradního orgánu Evropské unie. Pro tvorbu pozice byly využity názory z diskuzí projektu.

ZEPTALI JSME SE...

...několika našich „kecalistů“ **jak se o projektu dozvěděli, jakých akcí se v rámci něj zúčastnili, které téma je nejvíce zaujalo** a zda si myslí, že **projekt Kecejme do toho vůbec má smysl...**

Tomáš Botlík, Most, 19 let

O projektu jsem se dozvěděl z Facebooku a od projektového týmu. Následně z webových stránek projektu.

Zúčastnil jsem se několika diskuzí (Ústí nad Labem, Ostrava, Most), konference MŠMT a také závěrečné konference, kde jsem byl garantem tématu Podpora mladých rodin. Toto téma mě zajímá, protože si myslím, že náš sociální systém nastavený pro rodiny s dětmi není ideální. Dále mě zajímalo téma kyberšikana.

Mladí lidé by měli mít možnost vyjádřit svůj názor a mít prostor, kde získat informace o aktuálních věcech a zamýšlet se nad nimi. Pak už chybí jen zpětná reakce z vyšších míst.

Richard Vereš, Ostrava, 15 let

O projektu jsem se dozvěděl prostřednictvím Národního parlamentu dětí a mládeže. Upoutala mě jeho originální forma, kdy probíhaly nejen workshopy, kde mladí sepsali svá stanoviska, ale i diskuse, kde je mohli probrat s odborníky a případně svůj názor přehodnotit.

V rámci projektu jsem se mimo diskuzí ke státním maturitám, legalizaci marihuany a podpoře mladých rodin a závěrečné konference účastnil i Open Air Kecejme do toho v pražském parku Parukářka.

Osobně mě nejvíce zaujalo téma státní maturity, protože je mi nejbližší. Také panel pozvaných hostů na diskusi ke státním maturitám byl zajímavý a diskuse tak byla na rozdíl od jiných

velmi dynamická.

Rozhodně! Umožňuje mladým lidem vyjádřit svůj názor a zaručuje, že odpovědní politikové a státní úředníci tento názor uslyší, mnohdy i přímo na diskusi.

Natálie Mochelová, 18 let, Ostrava

O projektu jsem se dozvěděla z facebooku, následně jsem shlédla webové stránky a projekt mě oslovil.

Zúčastnila jsem se diskuzí konaných v Praze, Ostravě a následně závěrečné konference konané opět v Praze.

Účastnila jsem se témat: Legalizace marihuany, Státní maturity a závěrečné konference, která shrnovala celý projekt - všechna témata pohromadě (Podpora mladých rodin, Legalizace marihuany, Šikana a kyberšikana, Školné na VŠ, Státní maturity). Nejvíce mě zajímalo téma Státní maturity a Kyberšikana. Obě témata jsou velmi aktuální - Státní maturity: protože se mě to týkalo a Kyberšikana: zajímá mě tato problematika, protože mnoho mladých ji podléhá.

Myslím si, že ano, protože mladí lidé mohou vyjádřit svůj názor a také mohou vyslyšet názor od lidí, kteří se danou problematikou zabývají a jsou na ni odborníci.

Anna Gemelová, 17 let

O projektu Kecejme do toho jsem se dozvěděla díky Národnímu parlamentu dětí a mládeže

Osobně jsem se zúčastnila diskuzí na téma státní maturita v Praze a legalizace marihuany v Ostravě i závěrečné konference v Praze.

Dle mého názoru je tento projekt velmi přínosný, jelikož dává prostor mladým lidem vyjádřit svůj názor v tématech, která se nás týkají.

Aleš Šamaj, Frýdek-Místek, 18 let

O projektu Kecejme do toho jsem se dozvěděl od spolužáka Jakuba Roha, který se taky aktivně do projektu zapojil a zmínil se mi oněm, no a když mi jej celý vysvětlil, tak jsem se rozhodl taky zapojit a nelitoval jsem.

Zúčastnil jsem se diskuzí v Praze, Ostravě, Brně, Pardubicích, Holešově a závěrečné konference v Praze.

Nejvíce mě zaujalo téma Státní maturity. Na závěrečné konferenci v Praze jsem se stal garantem tohoto tématu, jelikož bych měl v letošním školním roce maturovat a maturita mi ovlivní celý život. Díky projektu Kecejme do toho jsem měl jedinečnou možnost do toho kecat, být u toho a snažit se nějak ovlivnit vývoj maturity.

K projektům podobného stylu jsem byl dost skeptický, jelikož sem si myslel, že nic neovlivní, ale teď už vím, že pokud se do toho pustí správní lidé, kteří mají snahu a vizi, což určitě Jana, Jirka a Honza jsou, tak je možné něco změnit.

Takovýchto projektů by mělo být více, mladí lidé by měli mít právo vyjadřovat svůj názor a „kecat“, do dění/věcí okolo nich.

PROČ „DO TOHO KECAT“?

Na otázku proč do toho kecat bychom mohli nacházet odpovědi neustále nové a nové, pokusme se tedy seznámit se alespoň s těmi nejčastějšími:

- protože mám právo vyjádřit svůj názor. Pokud s něčím nesouhlasím a mohu to ovlivnit, neměl bych zůstat netečný
- mohu se více o dané záležitosti dozvědět, rozšiřuji si tak své obzory a znalosti
- zároveň si nevědomky posiluji pozitivní přístup k životu a upevňuji schopnosti a dovednosti, které se mi budou v budoucnosti hodit jako např. aktivní komunikace, vytrvalost, pozornost, schopnost vyhledávat informace, práce s informacemi, kritické myšlení, schopnost správné a věcné diskuze, tolerance k odlišným názorům ostatních, upevňuji si také vlastní sebevědomí
- protože se seznámím s řadou zajímavých lidí, vrstevníků, starších i mladších, od kterých se mohu naučit řadu věcí nebo i já mohu něco přinést jim, mohu si získat mezi nimi také nové kamarády a přátele
- mohu se zasazovat o něco, čemu věřím, že je správné
- mohu zažít spoustu zajímavých zážitků, které bych jinak jen stěží prožil, mohu se podívat na místa, kam bych se normálně nedostal
- správná a reálná participace (spoluúčast) mi pomáhá přebírat zodpovědnost a to přesně podle toho jak se sám rozvíjím a dospívám
- účastí na volbách podporuji zástupce volené na základě jejich programu, který by poté měli naplňovat a tak se starat o chod státu „místo mě“ pokud sám nemám zájem, čas nebo jiné možnosti věnovat se veřejným věcem sám. Jedná se poté o tzv. systém zastupitelské, nebo reprezentativní demokracie. Ten je logický, neboť ne všichni můžeme rozhodovat o všem ve stejnou chvíli, v takovém případě by se jednalo o systém tzv. přímé demokracie, kdy všichni občané rozhodují o všem, což ale vzhledem k miliónům obyvatel není prakticky možné. Jedním z projevů přímé demokracie, kdy mohu rozhodnout o konkrétní otázce je tzv. všelidové hlasování, nebo také referendum. To v ČR proběhlo zatím jen jedno a to o přistoupení ČR do Evropské unie.

*Nesmíme na mladé lidi nazírat jako na prázdné láhve, které mají
být naplněny, ale jako na svíčky, které mají být zapáleny.*

Robert Shaffer

ČÁST 2: TEORETICKÁ VÝCHODISKA A INFORMACE O PARTICIPACI DĚTÍ A MLÁDEŽE

KDE A JAK „DO TOHO KECAT“ A CO TO ZNAMENÁ?

Míst a možností, kde a jak vyjadřovat svůj vlastní názor je bezpočet a nalezneme je prakticky ve všech oblastech našeho života. Zejména proto se v souvislosti s tímto jevem používá spíše pojem participace neboli spoluúčast. Tato je v demokratických společnostech podporována na všech úrovních a na všech místech veřejného života a zároveň je základním lidským a občanským právem.

Participace dětí a mládeže

Participace dětí a mládeže je trochu zvláštní kombinací vše výše uvedeného a také tzv. neformálního vzdělávání.

Dítě nebo mladý člověk může participovat podobně jako všichni občané. Problematické to je ale u dětí do 18 let, které nemají společnosti přiznaná práva politická, tedy nemohou volit a být voleni do politických funkcí. Jinými slovy nemají politickou zodpovědnost. To jim ale nebrání participovat průběžně a mnohdy i občansky dle svých možností.

Zajímavé také je, že mnoho mladých lidí po celém světě a zejména v Evropě se snaží prosadit přiznání politických práv i dětem a osobám mladším 18 let. Nejčastější formou je požadavek na snížení volební hranice na 16 let, což se např. v roce 2007 povedlo v Rakousku jakožto první zemi v Evropské unii. V Rakousku se nejdříve v roce 1992 snížila volební hranice z 19 na 18 let a poté v roce 2007 na 16. Podobné a silné snahy můžeme vidět také ve Velké Británii, Irsku, Finsku, ale i v Německu. V České republice jsme toto téma nabízeli mladým lidem k diskuzi

i v rámci projektu Kecejme do toho, ale většina o něj neprojevila zájem. Stejně tak stanovisko Národního parlamentu dětí a mládeže, který téma projednával v roce 2010, je pro případ České republiky zatím zamítavé.

Sám za sebe se mohou ale jako i dítě do 18 let angažovat v různých druzích samospráv ve společnosti, zejména ve školním parlamentu, městském parlamentu dětí a mládeže, krajském parlamentem dětí a mládeže a později i v akademickém senátu na vysokých školách. Těmto formám se budeme také věnovat v samostatné kapitole.

Další významnou možností spoluúčasti dětí a mládeže jsou **organizace a sdružení dětí a mládeže** jako např. Skaut, Pionýr, Dobrovolní hasiči, Tábornická unie, Duha – sdružení dětí a mládeže pro volný čas, přírodu a recesi a řada dalších, které na národní úrovni zastupuje také Česká rada dětí a mládeže. V současné době se v organizacích a sdruženích dětí a mládeže zapojuje aktivně přes 200 000 dětí a mladých lidí v České republice. Tito jsou také zastupováni v Evropské unii a to Evropským fórem mládeže. Více o Evropském fóru mládeže se také dočtete níže. Kdo je členem sdružení dětí a mládeže, tak si především ve svém volném čase organizuje a užívá řady možností, jak trávit volný čas smysluplně se skupinou kamarádů a to různými možnostmi od pořádání výletů nebo táborů, až pro veřejnost prospěšné aktivity typu úklidu okolí, renovace kulturních památek, osvětových kampaní nebo třeba různých kurzů a vzdělávacích aktivit pro své vrstevníky. Těmto aktivitám jsme vyčlenili také samostatnou kapitolu, kde se dozvíte více.

Výše uvedené možnosti spoluúčasti dětí a mládeže také často souvisí s takzvaným neformálním vzděláváním, jak bylo již zmíněno výše. Co to znamená **neformální vzdělávání**? Jednoduše řečeno to, že pokud dělám něco dobrovolně ve svém volném čase mimo školu, učím se tím zároveň spoustu praktických dovedností a znalostí, které poté mohu velmi dobře využít i ve svém dospělém životě. Např. pokud s kamarády plánujeme nějakou aktivitu, třeba kampaň proti kouření, zkusím si tím jak celý proces příprav probíhá, jaká jsou úskalí, zjistím jaké podobné kampaně již proběhly a zároveň se o tématu dozvím více, neboť si sám hledám potřebné informace. Naučím se také např. zorganizovat veřejnou diskuzi na toto téma, budu se snažit překonat ostych pozvat odborníky v této oblasti, nebo třeba starostu, aby nám řekl více o tom, jak je to s kouřením u nás ve městě. Budu se setkávat s ostatními lidmi, kteří mají podobný nebo stejný cíl.

Pozor: řada lidí často nevědomky zaměňuje neformální vzdělávání s participační metodou vzdělávání dětí a mládeže, a tedy jistým pedagogickým přístupem! Tím nechceme v žádném případě říci, že participační metody výuky jsou špatné, ba právě naopak a když by jich bylo po našich školách více! Nejedná se ale již o neformální vzdělávání, neboť se takto vyučuje ve školách, ve formálních vzdělávacích strukturách, a dítě se nepodílí zcela dobrovolně a na základě své vlastní aktivity a zájmy a ve svém volném čase!

Samozřejmě se mi vše nemusí podařit když to budu dělat poprvé, ale získám tím již nějaké zkušenosti a na podruhé, nebo pokud budu např. potom pořádat kampaň proti nadměrnému pití alkoholu mezi mladými, budu již lépe vědět, na co se připravit, co může podobné snahy ohrozit apod. Naučím se pracovat v týmu kamarádů a dalších lidí, zdokonalím

si své komunikační dovednosti, budu umět lépe formulovat svoji řeč a veřejný projev. Stejně tak pokud se stanu např. vedoucím dětského oddílu v nějaké organizaci a nebo sdružení dětí a mládeže budu neustále vymýšlet společně s ostatními program našeho volného času. Až jednou skončím školu a budu se snažit najít práci, budu moci zaměstnavateli také říci, že jsem jen neseděl doma a že již mám nějaké zkušenosti. A věřte, že pro mladé lidi bez zkušeností je hodně těžké najít práci a to nejen tu, která by je bavila. Samozřejmě většina z nás má nějaké zkušenosti ze školy, ale pomůžou mi prosezené hodiny např. zorganizovat koncert mé oblíbené kapely? Asi ne, když si to ale zkusím jako mladý např. pro kapelu mých kamarádů, budu třeba poté umět zorganizovat i hudební festival a pro pořadatelskou agenturu budu mnohem zajímavější (aby mě třeba i zaměstnala). Zkrátka **žádný učený z nebe nespadl, ale pokud již budu mít něco za sebou, učím se tím to co mě baví**. A když mě to bude bavit a budu to dělat dobrovolně, tak si nejen užiju zábavu při pořádání koncertu kamarádům, ale zlepší si tím i možnost vlastního pracovního uplatnění.

A co se organizací a sdružení dětí a mládeže týká, zajímavé také je, že si nejen užívám ve volném čase zábavy, ale organizace mi často nabízí i zábavné a užitečné kurzy o praktických věcech, organizačních dovednostech, zdravotnické kurzy, dovednostní kurzy apod. Když jsem zkušenější, můžu se také nechat zvolit jako vedoucí skupiny dobrovolníků, nebo do vedení celé organizace a mohu spolurozhodovat o jejím dalším fungování a směřování. Zároveň se při tom řadě věcí naučím. Mohu ale také snadněji pořádat vlastní projekty, např. výměnu do zahraničí a potkat se tak s vrstevníky z jiných zemích, podívat se za nimi a poznat zase jiný kus země. Nebo pokud nás trápí společný problém, můžeme se společně dohodnout a pokusit se jej řešit společně, i ten starosta nebo hejtman na krajském úřadě, nebo i poslanec či senátor se na nás budou dívat lépe, pokud nás bude více a budeme mít jasnou představu, co bychom chtěli změnit a zároveň za námi již uvidí nějakou činnost, kterou jsme udělali.

Důležité ale je, aby mě nikdo netlačil do ničeho, co sám nechci. Naopak bych se měl snažit aktivně dělat to co chci nebo co chceme s kamarády. Pokud tedy např. přijdeme za starostou s tím, že bychom chtěli zřídit turistickou stezku na místě, které máme rádi a on nás bude tlačit, abychom spíše uklidili park ke kterému nemáme vztah, nenechme si to líbit. Pro dospělé a zejména politiky je často zajímavé spolupracovat s mladými lidmi. Občas se ale stává, že se je snaží donutit dělat spíše něco, co se hodí jim. Pokud to nechceš, prostě se nedomluvíte a budete vědět, že tento politik se nestará o vás a to co chcete vy a ve volbách ho poté taky nemusíte proto volit. Proč by vás měl zastupovat někdo, kdo se nezajímá o to, co chcete vy, a nepodporuje vás? Tím už se dostáváme opět k participaci politické...

Nebojte, pokud vás to zaujalo, všemu se budeme věnovat ještě podrobněji a pokud se vám nechce číst, zkuste se zamyslet nad tím, co jsme natukli.

Myšlenka participace – vztahu části k celku, jedince ke společnosti, konečného k nekončnému – patří k základním filozofickým východiskům lidského bytí. Antičtí idealisté (např. Platón) byli přesvědčeni, že se každé bytí stává tím, čím je, právě participací na vlastní určující ideji. Podobně i biblická tradice předpokládá, že člověk participuje na Boží důstojnosti: je přece obrazem Božím, jak čteme v Genezi, první knize Bible.

Také v současnosti nově objevená a akcentovaná skutečnost, že člověk je součástí přírody, je vyjádřením přesvědčení o participaci člověka na něčem, co jej přesahuje – na životě, který si sám nedal (srov. Schwan, 1981, s. 41–78). Dokonce i moderní ideologie počítaly s participací. Myšlenka národní identity není přece nic jiného než konstrukce kulturního celku, do něhož jedinec patří, na němž participuje. A tento celek se v 19. a 20. století považoval za tak nosný pro identitu člověka, že za něj tisíce lidí položily své životy.

Současné definice participace vycházejí právě z politické participace, tedy z „odpovědné účasti zainteresovaných na pravomoci rozhodovat o své přítomnosti a budoucnosti“ (Stange, Tiemann, 1999, s. 215). Pojem participace souvisí s pojmem demokratizace. Dá se říci, že participace je subjektivní stránkou demokratizace, což platí zejména tehdy, když chápeme demokracii nejen jako politický princip, nýbrž jako způsob (sou)žití, tedy jako obecný strukturální znak demokratické společnosti. S tímto chápáním demokracie je ovšem v rozporu praxe některých politiků počítajících s tím, že v podstatě apatičtí voliči delegují svoji možnost participovat na politickém vývoji na problematickou politickou „elitu“ vzájemně si konkurujících politických stran (Stange, Tiemann 1999, s. 216n)‘.

PARTICIPACE DĚTÍ A MLÁDEŽE ÚSTY ODBORNÍKA

Mnoho lidí si myslí, že bavit se o participaci dětí a mládeže je zbytečné, neboť každý mladý člověk má tu možnost stejně jako všichni občané. Ano, mají! Na druhou stranu nesmíme ale zapomínat, že mladým lidem a zejména dětem je nutné nejdříve o takových možnostech říci a také je k tomu **vychovávat**. Zejména vychovávat. Dívejme se tedy na toto propojení možnosti participace a spoluúčasti dětí a mladých na veřejném dění a v rodině právě v souvislosti s výchovou, s výchovou dítěte a s výchovou k občanství. Pokud dítě vychováváme ke spoluúčasti na rozhodování, vychováváme jej také k přebírání vlastní zodpovědnosti a samostatnosti a to jak individuální, tak společenské. Participační přístup je poté **příležitostí a nabídkou podpory mladým lidem**.

*Následující text o participaci mládeže je dílem Michala Kapláňka a Martiny Kočerové z Katedry pedagogiky Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Celá verze článku autorů byla publikována v časopise E-pedagogium, v prvním čísle ročníku 2011 pod názvem **Participace – nejlepší způsob výchovy k demokracii**. První část textu Pojem participace byla využita již v úvodní kapitole Kde a jak „do toho kecat“ a co to znamená.*

Děkujeme autorům článku za svolení jeho využití i v rámci naší publikace!

1 Dva výše uvedené odstavce jsou citací textu Participace – nejlepší způsob výchovy k demokracii od Michala kapláňka a Martiny Kočerové, další část textu je uvedena níže v kapitole Participace dětí a mládeže. Děkujeme autorům za svolení publikovat i jejich text, který plně odpovídal našim představám a výborně zachycuje i zprávu a vyznění, které chceme tímto textem i naším projektem vyslat do společnosti.

Participace dětí a mládeže

K demokracii neoddělitelně patří participace, a to nejen participace politická v podobě volebního práva, ale také občanská, jež je důležitým prvkem přispívajícím k integraci společnosti (Rakušanová, Řeháková, 2006). Předpokladem pro uskutečňování participace se stala zejména Všeobecná deklarace lidských práv, jež byla vyhlášena 10. prosince 1948 Valným shromážděním OSN. Přestože nešlo o právně závazný dokument, stala se základem právních řádů v mnoha zemích světa. Valné shromáždění vyhlásilo Všeobecnou deklaraci lidských práv a přitom vyzvalo k tomu, aby se „každý jednotlivec a každý 20 orgán společnosti“ podílel na uvedení těchto práv a principů do každodenního života společnosti, v níž žije (Všeobecná deklarace lidských práv, preambule).

Už zde je zřejmá výzva k participaci, která se nemůže týkat jen dospělých osob, ale také dětí a mladých lidí, kteří nemohou být pouze objektem výchovy, ale také a především subjektem, tedy těmi, kteří se na své výchově a na prostředí, v němž žijí, sami aktivně podílejí. Proto také byla Valným shromážděním OSN v New Yorku dne 20. listopadu 1959 přijata Deklarace práv dítěte. Tento dokument nebyl ale prvním mezinárodním dokumentem, který se právy dětí a mládeže zabýval. Navazoval na Ženevskou deklaraci práv dítěte, vyhlášenou Ligou národů již v roce 1924. Cílem Deklarace práv dítěte bylo, „aby děti mohly prožít šťastné dětství, užívat práv a svobod zde uvedených ku prospěchu vlastnímu i prospěchu společnosti“ (Deklarace práv dítěte [online]).

Deklarace práv dítěte se stala základem pro vznik Úmluvy o právech dítěte, jenž byla vyhlášena 20. listopadu 1989 a vstoupila v platnost dne 2. září 1990. Česká republika (tehdejší ČSFR) ratifikovala tuto deklaraci a ta 6. února 1991 vstoupila v platnost. Dnes je součástí právního řádu ČR pod číslem zákona 104/1991 Sb. Smluvní státy se v Úmluvě zavazují umožnit dítěti vyjadřovat se k záležitostem, které se ho týkají, uznávají právo svobodného projevu, zavazují se k vytvoření takových podmínek, v nichž bude dětem poskytnuta výchova, která bude přípravou na zodpovědný život ve svobodné společnosti. Dále mluví o vytvoření takových podmínek, v nichž se děti mohou účastnit na kulturním a uměleckém životě společnosti, na oddechové činnosti a využívání volného času. V Úmluvě byl dán také podnět ke vzniku Výboru pro práva dítěte, jehož úkolem je zjišťovat, zda a jak jsou závazky z Úmluvy vyplývající plněny smluvními stranami (srov. Sdělení, č. 104/1991 Sb.).

Úmluva o právech dítěte je dnes obecně vnímána jako historicky první konvence, v níž je zakotveno, že dítě má co říci k procesům, které ovlivňují jeho život (Rudduck, Flutter, 2000, s. 75–89). Významným přínosem tohoto dokumentu bylo zvýraznění nutnosti přijímat pohled mladých lidí a diskutovat s nimi o jejich názorech a postojích. V neposlední řadě byl akcentován také význam participace dětí a mládeže v rodině, ve škole a ve společnosti vůbec.

V současnosti obnovený zájem o participaci dětí a mládeže vychází tedy z myšlenky

dětských práv, jež se začala prosazovat v pedagogice od 70. let 20. století především v USA, v Kanadě a v Austrálii. Do zemí západní Evropy se téma participace žáků dostalo do centra pozornosti odborníků a politiků s jistým zpožděním. Nejde však o zcela nový jev. Současný český pedagog Antonín Bůžek (1999) poukazuje na to, že myšlenku participace – ve formě žákovské samosprávy – prosazoval už Jan Amos Komenský, který ve školním řádu pro Školu vševednou v Blatném Potoce předpokládal zřízení funkce dekuriionů – desátníků a jejich zástupců z řad starších žáků, kteří by pomáhali učiteli v učení a v udržování dobrých mravů.

K dalšímu rozvoji participace došlo v 18. století vlivem demokratizace. Autoritativní režimy se snažily participaci buď úplně eliminovat nebo alespoň regulovat tak, aby byla pouhým výkonným orgánem vedení školy. V dějinách moderní české pedagogiky můžeme myšlenku participace žáků sledovat u reformních pedagogů První republiky, jako byl např. Václav Příhoda (1889–1979), který byl propagátorem žákovských samospráv (srov. Bůžek, 1999, s. 11n.).

Pokud je cílem i prostředkem výchovy demokratického občana „každodenní demokracie“, tj. maximální spoluúčast zainteresovaných na rozhodnutích, jež se jich týkají, je třeba pěstovat kulturu participace už od dětství ve všech socializačních systémech, od těch prvotních (rodina, mateřská škola), přes všechny stupně škol a školských zařízení, až po sociální služby, podniky a spolky.

Význam výchovy k participaci

Na základě zkušenosti s vývojem vědy, techniky i samotné globalizace v posledních desetiletích můžeme počítat s tím, že také v 21. století se generace současných dětí dožije řady zásadních společenských změn. Dnešní děti již nemají možnost převzít hotové schéma vlastní budoucnosti, jak tomu po staletí bývalo v tradičních společnostech. Proto je namísto starat se již nyní o to, aby dorůstající generace uměla pružně reagovat na změny, s nimiž se v životě setká. Jedním z prostředků, jak tomu napomáhat, je participace dětí a mládeže na vytváření projektů, jež zasahují do jejich života. S tímto vývojem počítá současná evropská politika zaměřená na děti a mládež, z níž vychází také výchova k participaci a skrze participaci (participativní pedagogika), jejímž cílem je pomoci k zachování a rozvinutí určité demokratické kontroly očekávaných i neočekávaných politických změn (srov. Stange, Tiemann, 1999, s. 214n.).

V průmyslově vyspělých zemích je ohrožena socializace a enkulturace mladé generace. Rychlé společenské změny mají za následek rozporuplný postoj mladých lidí k životu. U řady mladých lidí se kombinuje realistické Bůžek (1999, s. 9–15) cituje Komenského dílo *Zákony školy* dobře spořádané (původní text asi z r. 1623 se nedochoval, znovu vydáno r. 1657). vidění světa se zklamáním a pasivitou s nedostatkem vizí do budoucnosti. Podle výzkumu teenagerů z 90. let si většina z nich (80 %) dělá starosti o budoucnost. Velká míra pesimismu je u této generace zarážející².

Také u nás můžeme mluvit o velké nedůvěře mladých lidí v instituce, zejména v ty velké (strany, církve, odbory, svazy apod.). Mladí lidé se stáhli do soukromí a z větší části se v těchto organizacích nerealizují. Také díky tomu se prohlubuje propast mezi vlastními (soukromými)

2 Uvedený výzkum teenagerů realizoval německý sociolog Klaus Hurrelmann (1997, s. 24–25).²³

zájmy a neporozuměním – a samozřejmě i nezapojením – do struktur parlamentní demokracie. Mladí lidé nemají zkušenosti s demokratickou praxí ve svém bezprostředním okolí, takže jim schází poznatek, že jejich slovo může něco změnit.

Uvedená propast se může zmenšit a ve vývoji může nastoupit nový směr, pokud vytvoříme v našich krajích, obcích, společenských organizacích, církvích, občanských sdruženích, ale i ve školách a školských zařízeních možnosti k participaci dětí a mládeže na rozhodovacích procesech. Můžeme se přitom inspirovat některými projekty z Dánska, Německa a Itálie. Pro výchovu k participaci (a tím i k demokracii) je rozhodující, aby se místa, kde se mladí lidé denně zdržují, vyznačovala vysokou úrovní participace, takže zde budou moci mladí lidé prožít zkušenost, která je uschopní k vědomému spoluvytváření světa kolem sebe. Předpokladem k tomu je určité „přehodnocení individualizace“, k němuž vyzývá ostrý kritik současného společenského vývoje, německý analytik Ulrich Beck (1997, s. 17n):

„Bez budování a posilování politické svobody a její politické formy – což je občanská společnost – nebude v budoucnu fungovat vůbec nic. Proto je potřeba si nejdříve uvědomit, že proměna hodnot a přijetí demokracie spolu jdou ruku v ruce. Mezi hodnotami rozvoje osobnosti a ideálem demokracie existuje vnitřní příbuznost. Mnoho výsledků výzkumu proměny hodnot, jako např. spontaneita a dobrovolnost politické angažovanosti, sebeorganizování, odmítání formalismu a hierarchie, vzdorovitost, krátkodobost a požadavek zůstat subjektem jednání... mají svůj smysl právě ve formách a na fóru občanské společnosti.“

V praxi se ovšem ukazuje, že tradiční názor, který podceňuje schopnost dítěte kvalifikovaně se vyslovit k otázkám vlastního života, stále ještě přetrvává. Hnutí za práva dítěte (v 2. polovině 20. století) bylo navíc zatíženo určitými nedostatky, na něž jeho kritici právem poukazovali (např. důraz na práva a podcenění zodpovědnosti). Mnozí autoři proto konstatovali, že mladí lidé by se měli nejprve naučit zodpovědnosti, až poté by měli mít možnost plně uplatnit svá práva. Navzdory naznačené setrvačnosti v náhledu na dítě jakožto závislého jedince myšlenky o nutnosti naslouchat dítěti a učinit je spolutvůrcem rozhodnutí v záležitostech, které se ho týkají, přežily a byly dále rozvíjeny. Napomohly tomu např. studie Brita Hargreavese (1967), Kanadana Fullana (1991), ve Švédsku Andersona (1995) a dalších. Jejich práce, které byly v době svého vzniku považovány za kontroverzní, se staly v průběhu devadesátých let 20. století hybnou silou pro obnovení zájmu o názory dětí a mládeže na jejich každodenní život ve škole (podrobněji Vidláková, 2007b).

Při úvahách o participaci dětí a mládeže musíme ovšem vzít v úvahu různě vysokou schopnost participace na základě vývojových stupňů dítěte, a to jak z hlediska věku, tak z hlediska individuálních schopností. Proto jeden z významných autorů úvah o participaci dětí a mládeže Richard Schröder (1995, s. 14; Stange, Tiemann, 1999, s. 219) uvádí: „Participace neznamená ‚pustit děti k moci‘ anebo ‚předat dětem velení‘. Participace znamená sdílet rozhodnutí, která se týkají vlastního života a života společenství, a společně nalézat řešení problémů. Přitom nejsou děti kreativnější, demokratičtější nebo otevřenější než dospělí. Jsou jenom jiné, a z tohoto důvodu vnášejí do rozhodovacích procesů nové aspekty a perspektivy.“

Zůstává otázkou, jak vychovávat a vzdělávat děti a mladé lidi tak, aby jim princip participace

byl vlastním a stal se nedílnou součástí jejich životů. Děti potřebují být zapojeny do programu, v němž jsou motivovány k myšlení, vytváření si vlastního úsudku, kde mají možnost výběru a plánování, mají prostor formulovat své myšlenky, být hodnoceny a cvičit si principy participace na konkrétních životních situacích bez nebezpečí, že za případné nedostatky budou trestány. Zároveň jim musí být vytvořeny jasné smysluplné hranice za současného vedení vnímavými, vyrovnanými dospělými, pro které právo participace dětí nebude pouze vzdálenou teorií. Často se výchova k participaci spojuje s prostředím školy, se školským systémem, s vytvářením podmínek pro aktivní účast žáků na vyučování a dění školy, vytvářením projektů, s přístupem učitelů. Toto vše je jistě důležité, ale pokud se děti setkávají s principem participace až ve škole, může být pozdě. Tento proces by měl být nastartován již dříve, a to v rodině, přičemž ve škole by byl dále rozvíjen. Pokud bychom tohoto chtěli dosáhnout, pak je důležitým aspektem rozvoje participace u dětí a mládeže také výchova rodičů a docenění rodiny jako jednoho ze základních předpokladů rozvoje demokracie a její nedílné součásti, participace (srov. Kovařík, 2001).

Při participaci dětí a mládeže mají tedy rozhodující význam dospělí jako ti, kteří umožňují a rozvíjejí participaci dětí. Podpora participace dětí a mládeže musí být zakotvena ve výchovných opatřeních, která hrají ústřední roli při výchově demokratického občana. Pokud není participace pedagogicky připravena, nezdaří se. Učitelé a vychovatelé mohou přispět k lepšímu fungování procesů participace především na základě znalosti skupinové dynamiky.

Jedním z výsledků pedagogické práce jsou výchovná opatření, kterými se děti a mladí lidé jako účastníci participativních procesů kvalifikují k účinné účasti na procesech participace. Dále mohou učitelé a vychovatelé strukturovat zapojení svých svěřenců, takže si děti vytvoří odpovídající postoje, osvojí si demokratickou kulturu, a tak se stanou demokratickými osobnostmi, jež budou vyrovnávat současnou malou motivovanost mládeže angažovat se pro veřejné věci.

Za úkoly participativní pedagogiky můžeme tedy považovat především vytvoření určitého „kurikula participace“, v němž se aplikují základní pedagogické zásady právě na tuto oblast. Takové kurikulum by mělo obsahovat:

- popis edukačních procesů vedoucích k posílení participace dětí a mládeže,
- vysvětlení organizačního a lidského zajištění edukačních procesů a jejich očekávaných výsledků,
- vytvoření a zdůvodnění edukačních cílů, forem, opatření a metod vztahujících se k participaci,
- interpretaci výchovných teorií a programů směřujících k participaci,
- vysvětlení souvisejících hodnot, norem a zájmů,
- vysvětlení světónázorových, vědeckých, politických a sociálních podmínek procesu participace,
- získání kompetencí k popisu a kontrole úspěšného plnění tohoto výchovného úkolu.³

Jestliže má participace přispět k tomu, aby společnost utvářeli sami její občané, a to na zá-

3 Aplikovány zásady podle pedagogického slovníku od autorů H. Schaub a K. G. Zenke (1996, s. 263).25

kladě rovnoprávnosti, měla by se participativní pedagogika vyznačovat následujícími znaky:

- podporou sebeurčení subjektu, odbouráváním nepřiměřeného ovlivnění někým jiným,
- podporou racionálních postupů, odbouráváním iracionality,
- nahrazováním konformity kritikou a závislosti nezávislostí,
- směřováním ke změnám ve společnosti ve prospěch (každodenní) demokracie a rovnosti šancí,
- zaměřením na komunikativní interakci a aktivní konfrontaci směřující ke změnám ve škole a v práci s mládeží
- rozvojem „sociální fantazie“, tedy schopnosti myslet v alternativách, jež nechávají otevřenou budoucnost, a vyhybat se dogmatizaci vlastních představ.

Základní směry participace

V teoretickém diskursu o participaci můžeme rozlišovat mezi směry, formami a stupni participace. Kromě toho můžeme participaci dělit podle řady dalších kritérií, jako je například kritérium závaznosti (nezávazná participace, spočívající spíše ve vzájemné informovanosti rozhodujících a účastníků, a závazná participace, při níž je rozhodovací pravomoc vedoucích omezena ve prospěch práva účastníků participovat na rozhodování). Nebo kritérium trvalosti (trvalá a příležitostná participace). Dalšími kritérii jsou např. zaměření, organizační forma nebo cíle (budování kolektivní protiváhy současné moci /institucionalizovaná participace/, vzájemná pomoc v rámci skupiny), případně to, zda se na rozhodování účastní přímo ti, jichž se rozhodnutí týká nebo jejich zástupci (přímá a nepřímá participace) (srov. Stange, Teimann, 1999, s. 217–219).

V participaci můžeme vnímat dva základní směry – participace „zdola“ a „shora“, jak uvádí Jitka Vidláková (2007c, 2007d). „Participace zdola“ vychází z naslouchání hlasu žáků, přičemž samotná participace žáků na rozhodovacích procesech představuje až následný proces. Zjednodušeně vyjádřeno – nejprve nasloucháme podnětům žáků k záležitostem školního života, které se jich týkají, a pak na základě toho vytvoříme podmínky pro jejich aktivní účast, ať už formální, tj. např. žákovské samosprávy, či neformální. Pro „participaci shora“ je naopak příznačné, že nejprve jsou ve škole vytvořeny podmínky pro participaci žáků, většinou v podobě zastupitelských orgánů (např. žákovská samospráva), jejichž prostřednictvím se mohou žáci vyslovovat. Zjednodušeně řečeno – nejprve vytvoříme společně se žáky zastupitelské orgány a pak s jejich podněty pracujeme. Výzkumy zaměřené na zjišťování reálného stavu participace žáků ve škole ukazují, že v praxi se častěji setkáváme s druhou tendencí (srov. Výchova k občanství ve školách v Evropě, 2006).

Oba uvedené způsoby mohou mít pro školy i jejich žáky svůj smysl. Oba procesy lze také ve své podstatě považovat za komplementární, neboť sledují shodný cíl, a to dosáhnout většího a aktivnějšího zapojení žáků do záležitostí školního života. Vždy proto záleží na podmínkách a situaci v konkrétní škole, jaký model se zde uplatní. Postupy přitom nemusejí být nutně izolované, ale mohou být úspěšně rozvíjené i paralelně.

Vzhledem k tomu, že se participace postupně stává jakýmsi módním heslem, je užitečné stanovit kritéria, která nám umožní rozeznat skutečnou participaci, tzn. způsob zapojení

účastníků nejen na samotných programech, ale také na jejich plánování a hodnocení, od falešné participace, kde účastníci pouze realizují představy vedoucích, aniž mohou měnit podstatu nebo formu programů.

Hartova stupnice participace

Užitečným nástrojem k rozpoznání úrovně participace je osmistupňový „žebříček participace“ (the ladder of participation) R. Harta (1997). Hart přitom vychází z modelu S. Arnsteinové, která v r. 1969 popsala osm stupňů účasti občanů USA v procesech veřejného plánování. Jednotlivé stupně jsou seřazeny podle náročnosti a míry zapojení žáků do rozhodování. Skutečná participace podle Harta začíná ale až od čtvrté příčky, zatímco v prvních třech převládá spíše pasivní účast. Proto se někdy první tři stupně participace označují jako falešná participace (srov. Hart, 1997; Vidláková, 2007c; Šturma, 1999, s. 75–76; Stange, Tiemann, 1999, s. 217n).

Na základě dostupné literatury jsme se pokusili o jednoduchou formulaci stupňů participace, které by byly aplikovatelné na situaci výchovy ve volném čase. Přitom používáme jako označení vychovatelů slovo vedoucí (leader) a pro označení dětí a mladých lidí slovo účastníci (participants). V následujícím přehledu jsme osm stupňů rozdělili na čtyři úrovně participace – falešná a skutečná participace, samospráva a spolupráce účastníků s vedoucími. Pro lepší pochopení uvádíme anglické názvy, a to buď v původním znění nebo přizpůsobené (místo adults uvádíme leaders a místo pupils participatnts).

Falešná participace

1. **Manipulace (manipulation)** – účastníci jsou pasivními příjemci rozhodnutí vedoucích. Často nerozumí důvodům, které rozhodnutím předcházely. Jde tedy spíše o uplatnění zájmů vedoucích než zájmů účastníků. To platí i tehdy, když se vedoucí účastníků formálně zeptají, co by chtěli dělat.
2. **Dekorace (decoration)** – účastníci se aktivně podílejí na programu, jež připravili vedoucí, přitom však program nijak nemění a jejich informovanost je pouze částečná.
3. **Tokenismus = formální participace (tokenism)** – účastníci nebo jejich zástupci se sice účastní jak na realizaci programu, tak na jeho přípravě, jejich přítomnost je však pouze formální. Program ve skutečnosti zůstává plně v režii dospělých.

Skutečná participace

4. **Informovaná účast (assigned but informed)** – uvědomělá participace účastníků na programu. Účastníci chápou celý program, jednotlivé aktivity i jejich smysl. Vedoucí jsou iniciátoři, sami o programu rozhodují, sdělí účastníkům potřebné informace a respektují jejich názory.
5. **Konzultace (consulted and informed)** – o programu rozhodují vedoucí až po konzultaci s účastníky, přičemž jejich názory nejen vyslechnou, ale také zohlední.
6. **Účast na rozhodování řízená vedoucími (leaders-initiated, shared decisions with participants)** – účastníci se podílejí na rozhodování v oblastech předem vymezených vedoucími. Účastníci nejsou pouze „vyslechnuti“ jako u konzultace, ale podílejí se i na samotném rozhodování.

Samospráva

7. **Samosprávné vedení (participants-initiated and directed)** – iniciátory a organizátory programu jsou sami mladí lidé, kteří jej organizují (zpravidla) po vzoru dospělých. Na tomto stupni hrají dospělí pouze podpůrnou roli.

Spolupráce

8. **Vedoucí jsou pozváni k účasti na rozhodování (participants-initiated, shared decision with leaders)** – fungující participace účastníků, v jejímž rámci je dospělým nabídnuta možnost spoluúčasti a spolurozhodování.

Bylo by asi zajímavé i užitečné zpracovat analýzu fungování jednotlivých občanských sdružení mládeže a školských zařízení pro děti a mládež, jakož i ostatních institucí pracujících s dětmi a mládeží, a to právě podle Hartovy stupnice.

Formy participace

V současnosti se hovoří o různých formách participace, tzn. o způsobech, jak se participaci učit, jak ji realizovat a jak zvyšovat její úroveň. Stange a Tiemann (1999, s. 245–257) rozlišují sedm forem participace:

reprezentativní, otevřená, příležitostná, projektová, každodenní, mediální a volební.

Kromě těchto autorů existují také další dělení forem participace, např. podle Dürra, jenž rozlišuje pět forem participace ve škole: formální participace, otevřená participace, participace za účelem řešení problému, projektová participace a simulovaná participace.

Za východisko našich úvah jsme sice zvolili koncepci Stangeho a Tiemanna (1999), kteří rozlišují sedm forem participace, ale protože mediální participace označuje spíše zvláštní prostředek participace (médiu) než zvláštní formu a jelikož volební participace zahrnuje pouze jednu speciální situaci občana-voliče, budeme se v dalším textu zabývat pouze rozlišením mezi třemi formami participace:

- participace reprezentativní a otevřená,
- participace příležitostná a každodenní,
- participace na projektu.

První dvojice pojmů odlišuje participaci, při níž mohou účastníci ovlivnit rozhodování přímo, od té, kde rozhodují nepřímo, tedy skrze své reprezentanty. Při otevřené participaci se rozhodování mohou účastnit buď všichni členové skupiny (členové místní organizace, obyvatelé internátu atd.), anebo ti, kteří se sami rozhodnou zúčastnit se (fóra mládeže, veřejné diskuse).

Otevřená participace funguje buď na principu „členské schůze“ či setkání ní pokud možno kompletní skupiny, které se rozhodování týká, anebo na principu fóra, kam může přijít nebo se přihlásit prakticky kdokoli. Shromáždění, kde se předpokládá účast většiny těch, jichž se rozhodování týká (valná hromada občanského sdružení, shromáždění akademické obce, setkání všech obyvatel internátu atp.), jsou buď pravidelná anebo vynucená určitou situací. Mohou se realizovat jenom tehdy, když není skupina příliš velká. Na rozdíl od „plenárních shromáždění“ se forma fóra osvědčuje tehdy, když chceme, aby alespoň někdo z široké sku-

piny zainteresovaných vyjádřil svůj názor k otázkám, o nichž se bude rozhodovat. To se může týkat rovněž grémií dospělých, kam jsou pozvány děti bez toho, že by někoho zastupovaly.

Naproti tomu u reprezentativní participace platí, že se členové skupiny nebo části populace účastní na rozhodování skrze své zástupce, tedy nepřímě. O reprezentativní formě participace mluvíme tehdy, když se jednotlivec (účastník) nezúčastní jednání o spolurozhodování osobně, ale prostřednictvím svého zástupce (delegáta), obvykle voleného. Do této skupiny patří školní parlamenty nebo institut zástupců (předsedů) školních tříd, jakož i jiné zastupitelské orgány dětí a mládeže ve školských zařízeních a na úrovni obce, regionu nebo na úrovni celostátní. Další reprezentativní formou participace je zastupování členů jednotlivých organizací (spolků, občanských sdružení) jejich vedoucími či delegáty na širším fóru, např. zastupování zájmu členů oddílu skautů na sněmu organizace Junák. Někdy se ovšem jedná také o zastupování zájmů dětí v grémiích, tvořených převážně dospělými. Jde třeba o zastupování zájmu mladých sportovců ve sportovních klubech nebo zájmu mladých věřících ve farnostech atp.

Obě formy mají svoje výhody a nevýhody. Výhodou otevřené participace je jednak menší formálnost – snadno se rozhodování může zúčastnit kterýkoliv člen skupiny, o níž se jedná, což je výhodné zejména tehdy, když se řeší nějaký konkrétní problém. Nevýhodou je, že výsledek jednání může být až příliš závislý na tom, kdo se právě jednání zúčastnil. Není tedy zaručena rovnoprávná účast všech při rozhodování. Rozhodnutí ovlivní ti, kteří mají čas a přinesou přesvědčivé argumenty. Ti, kteří se právě zúčastnit nemohou nebo se neumí prosadit, jsou znevýhodněni. Reprezentativní participace má naopak nevýhodu v určité komplikovanosti jednání a v závislosti na volebních procesech (včetně předvolební kampaně). Její výhodou je zachování práva všech vyjádřit se – i když jen skrze zástupce, což je v posledku spravedlivější.

Kromě toho je grémium sestavené ze zástupců schopno častěji se scházet a pracovat operativně.

Další dvojicí forem je participace příležitostná a každodenní. Příležitostná participace se realizuje v souvislosti s řešením konkrétního problému. Naproti tomu každodenní participace je projevem trvalého úsilí o participaci v organizaci nebo zařízení. Zatímco příležitostná participace předpokládá zájem vedoucích zapojit do řešení problému členy skupiny, jichž se tento problém týká, u každodenní participace se jedná o vědomé vytváření určité komunikační kultury – jedná se o záměrnou výchovu k demokracii.

Pokud mluvíme o příležitostném zapojení, jedná se buď o začátek postupného zapojování účastníků do rozhodování, anebo o zapojení v rámci rozsáhlejšího projektu. Příležitostné zapojení se může dít buď formou sběru informací ze strany dospělých (např. dotazníky, rozhovory, veřejná slyšení dětí a mladých lidí, ankety, možnosti vyjádřit svá přání a stížnosti) nebo naopak zprostředkováním informací dětem, ať už z iniciativy dospělých nebo dětí. Do příležitostného zapojení také počítáme jednorázové akce, jako jsou například demonstrace nebo petice, a tzv. symbolickou participaci, při níž může zástupce dětí vyjádřit jejich postoje, avšak bez jakýchkoli dalších pravomocí.

Každodenní participaci věnujeme zvláštní kapitolu, protože ji považujeme z pedagogického

hlediska za nejdůležitější formu.

Poslední, zvláště vyčleněnou formou, je participace na projektech. Jedná se o poměrně častou formu participace, která je zaměřena na dosažení konkrétního výsledku a je tedy jasně časově ohraničená a většinou pečlivě připravená.

Participace dětí a mladých lidí je tím intenzivnější, čím více se jich téma projektu skutečně dotýká. Míra participace ovšem také záleží na tom, jak a kdy jsou k participaci přizváni. Také projektovou participaci můžeme realizovat různými způsoby, jako je například sestavení trvalé pracovní skupiny anebo formou různých workshopů zaměřených na řešení problémů v rámci projektu. Sbírat názory můžeme také formou běžného moderovaného rozhovoru ve skupině nebo brainstormingu.

Vyzkoušeným modelem je tzv. participační spirála. Jedná se o proces, jenž má čtyři fáze: senzibilizaci, burzu nápadů, plánování a realizaci, přičemž jde o participaci účastníků na všech těchto částech. Hovoříme o spirále, protože se v rámci procesu vracíme „za jednací stůl“, opakovaně tak dochází k participaci, ale vždy na nové, vyšší úrovni.

První (základní) úroveň je účast na uvažování o vhodnosti řešit určitý problém, něco udělat, něco vybudovat. Jedná se o senzibilizaci, jejímž cílem je, aby byl problém vnímán co nejširším okruhem lidí a aby se na základě analýzy situace ukázalo, zda se jedná o problém skutečně palčivý, který se musí řešit. V této fázi jde iniciátorům projektu o to, aby i zástupci širší veřejnosti problém objevili a řekli si: musíme s tím něco udělat. Výchozí aktivitou senzibilizace je tedy analýza situace vedoucí k pojmenování aktuálního problému, jenž je třeba řešit. Navazuje upozornění zainteresovaných (v našem případě mládeže), ale i širší veřejnosti na tento problém a probuzení touhy problém řešit.

V této fázi se používá různých forem dotazování, ale i setkávání zainteresovaných s iniciátory a s veřejností, a to jak přímo, tak prostřednictvím médií. Na senzibilizaci navazuje fáze, v níž se sbírají náměty a nápady, tedy jakási „burza nápadů“. Cílem je, aby zainteresovaní přinesli své nápady, jak daný problém řešit. V této fázi můžeme použít všech možných technik sběru nápadů, od brainstormingu až po prezentaci hotových vizí nebo výrobu modelů navrhovaných řešení. K tomu je možné využít také pravidelně konaných schůzí a setkání.

Ve třetí fázi – plánování – přechází projekt zčásti do rukou odborníků, kteří detailně připravují jeho realizaci. Ovšem i v této fázi je důležitá neustálá přítomnost „zadavatelů“ (zainteresovaných mladých lidí). V této fázi se totiž odehrávají definitivní rozhodnutí, a to jak po stránce odborné (jak přesně řešit daný problém), tak po stránce finanční a materiální (co k tomu potřebujeme), což má také svůj politický aspekt (získání podpory a povolení záměru).

Důležité je také vytvoření podmínek (struktury), a to především pro kontakt odborníků, ale i politiků a sponzorů se zainteresovanými mladými lidmi.

Poslední fáze – fáze realizace – je sice někdy v rukou odborníků, přesto existuje řada projektů, jichž se mladí lidé mohou účastnit, a to buď úplně (vybavení a vyzdobení místnosti) anebo alespoň částečně (pomoc při stavebních pracích nebo úklidu).

Každodenní participace

Tam, kde vedení organizace zve běžně k participaci ty, jichž se rozhodování dotýká, mluvíme o každodenní participaci. Jedná se o určitou formu demokratického vedení, která se netýká pouze zásadních záležitostí, ale realizuje se prakticky při každém rozhodování. Tím se vytváří v organizaci demokratická (participativní) kultura, jejímž základním předpokladem je „kultura naslouchání“, tzn. trvalá ochota a zájem vychovatelů vyslechnout a vzít vážně názory a postoje dětí. Po stránce formální můžeme používat jak zaběhnutých forem (např. každý v kroužku se k problému vyjádří), tak i forem netradičních (hry). Mezi důležité formy každodenní participace patří spontánní rozhovory s dětmi na chodbě, na hřišti atp.

Za zvláště vhodné prostředí ke každodenní participaci můžeme považovat občanská sdružení dětí a mládeže, která mají obvykle ve stanovách i v praxi zakotvenou demokratickou strukturu. Stačí této struktury efektivně využít, pro což je rozhodující postoj dospělých, kteří bohužel často nedoceňují význam participace (jednodušší je přece rozhodnout si všechno předem a sám). Někdy se jedná dokonce o strach (přehnaný pocit zodpovědnosti), který dospělým nedovoluje umožnit dětem vlastní rozhodování v těch záležitostech, v nichž by to bylo namístě.

Každodenní participaci můžeme považovat za nejúčinnější formu participativní pedagogiky (obdobně jako u pedagogiky volného času používáme tento název jako označení výchovy skrze participaci (a) k participaci). Je to také forma, kterou můžeme asi nejlépe uplatnit v rámci oblasti pedagogiky volného času. Tato participace se děje zpravidla spontánně a neformálně: např. ve středisku mládeže se plánují určité změny, a tak pedagogičtí pracovníci svolají účastníky a snaží se zjistit jejich názory. Podobně tomu může být v obci, objeví-li se potřeba řešit nějaký podnět ze strany mládeže nebo nedostatek, jež pociťují mladí lidé, případně i náměty ze strany ostatních obyvatel. Skutečnost, že se každodenní participace týká aktuálních problémů, a proto ji nelze předem zcela naplánovat, neznamená, že se při ní nevyužijí ať už existující formální struktury nebo zvyky a zkušenosti s participací v minulosti. Naopak: právě tím, že k participaci dochází často a v běžných životních situacích (i když jako-by mimochodem), vytváří se demokratická kultura participace.

Nakonec můžeme uvést deset kritérií, která nám umožní rozpoznat, zda v organizaci panuje demokratická kultura participace, anebo se k tomu organizace pouze blíží, či se od tohoto ideálu dokonce vzdaluje.

Kritéria jsou následující

1. Účastníci nejsou ponecháni v procesu participace sami sobě, ale mají u sebe někoho, kdo jim v tomto procesu pomáhá, kdo je doprovází.
2. Proces participace je přizpůsoben schopnostem účastníků.
3. Schopnost participace účastníků se rozvíjí.
4. Mezi vyjádřením názoru účastníků a realizací opatření je jasná časová souvislost.
5. Participační techniky, které se používají, jsou přiměřené věku a situaci účastníků.
6. Účastníci participují na rozhodování buď všichni přímo, anebo prostřednictvím svých zástupců.

7. Bere se ohled na specifické potřeby a přístupy chlapců a dívek.
8. Participační proces je zasazen do lokálního kontextu (např. spolupráce s obcí).
9. Výchova k participaci se děje od nejtělejšího dětství.
10. Participace se praktikuje jako přístup, který má místo v každodenním životě (není pouhou výjimkou).

PARLAMENTY DĚTÍ A MLÁDEŽE, JAK FUNGUJÍ A KDE SE VZALY?

Školní parlamenty dětí a mládeže jsou základním článkem celé struktury Národního parlamentu dětí a mládeže. Právo na jejich vznik je zakotveno v §21 zákona číslo 190/2004 Sb., Školský zákon. Jejich vznik pozitivně ovlivňuje chod školy, města či kraje, díky němuž je možná lepší komunikace a spolupráce mezi dospělými a dětmi. Pomocí vzájemného dialogu nachází společná řešení a ustoupí se takto od direktivního řízení, často mládež špatně chápaného.

Školní parlament

- je žákovská skupina snažící se uplatnit své zájmy a zájmy svých vrstevníků v prostředí své školy, například zlepšit výuku, vzájemné vztahy mezi pedagogy a žáky
- žáci prosazují své zájmy především pomocí dialogu s vedením školy, nalézáním společných kompromisů, ale také pořádáním akcí, jejichž rozpětí a zaměření sahá od sbírek pro dětské domovy po pořádání diskusí s osobami veřejně činnými
- žáci často řeší výměny oken, výběr více jídel ve školní jídelně, přípravy různých netradičních dnů a soutěží pro své spolužáky, tvorbu školního časopisu, vysílání školního rozhlasu, vysílání školní televize, vysílají zástupce do městského parlamentu dětí a mládeže

Městský parlament

- je skupina zástupců dětí a mládeže ze základních a středních škol (zpravidla zástupci školních parlamentů), popřípadě zástupců organizací pro děti a mládež (Junák, Pionýr), nebo dětí z dětských domovů
- hájí zájmy dětí a mládeže, které zasahují do každodenního dění ve městě, obci
- připravují například Dny dětí, Dny Země, open air akce ve městě, pořádají ankety, setkávají se zástupci vedení města (obce), pořádají vícedenní zasedání, připravují workshopy pro základní a střední školy, vysílají zástupce do krajského parlamentu dětí a mládeže

Krajský parlament

- je skupina zástupců dětí a mládeže z městských parlamentů v daném kraji
- v rámci krajského parlamentu dochází k výměně zkušeností mezi jednotlivými městskými parlamenty, plánování společných aktivit
- také společně připravují aktivity pro celý kraj (ankety, jednotné koncepty workshopů, prevenční aktivity)
- dále se věnují uspořádávání diskusí s politiky na krajské úrovni, při kterých řeší otázky

dětí a mládeže v celém kraji

- spolupracuje s Národním parlamentem dětí a mládeže (NPDM), vysílají delegáty na Zasedání NPDM, volí své zástupce do Rady a Předsednictva Národního parlamentu

Národní parlament dětí a mládeže

- hájí a reprezentuje zájmy dětí a mládeže
- je seskupení zástupců dětí a mládeže z krajských, popřípadě městských parlamentů dětí a mládeže
- realizuje různá setkání mládeže (diskuze, pokecy u stolu) s významnými osobnostmi
- jednou ročně v rámci Zasedání NPDM vydává Usnesení NPDM, které obsahuje stanoviska dětí a mládeže k aktuálním otázkám
- umožňuje parlamentům výměny zkušeností, pořádá společenské akce pro parlamenty (např. ples)
- uskutečňuje celorepublikové ankety, na základě kterých vydává stanoviska za děti a mládež
- tvoří jednotné koncepty workshopů a přednášek o aktuálních tématech (Úmluva o právech dítěte, šikana, kyberšikana), připravuje i vzdělávací workshopy (komunikace, rétorika, medializace)
- napomáhá medializovat jednotlivé parlamenty, například na různých akcích (Bambiriáda), na svých webových stránkách či v občasníku Parlamenták
- je partnerem projektu Kecejme do toho

Projekt Národní parlament dětí a mládeže vznikl v roce 1997. Realizuje jej Duha – Participace (program Participace www.participace.cz), která je základním článkem Duhy, sdružení dětí a mládeže pro volný čas přírodu a recesi.

Jdeme na to jednoduše aneb často kladené otázky

Jaké existují druhy parlamentů?

V České republice existují různé struktury pod různými organizacemi. Pokud to ale vezmeme celkově, existují u nás samosprávy na školní úrovni, městské, krajské a nad nimi parlament Národní. Jednotlivé parlamenty se od sebe liší svou strukturou, statusy, vedením, organizací nebo činností, ale základ je skoro vždy na stejném principu.

Co mi přinese být v parlamentu?

Přinese ti to mnoho zkušeností do budoucího života. Naučí tě to komunikovat, jak jednat s různými lidmi. Přinese ti to spoustu nových informací z různých oblastí, kterými se tyto samosprávy týkají. Budeš mít možnost diskutovat o věcech, které tě trápí s lidmi, kteří se těmito věcmi zabývají, a díky tomu dostaneš možnost toto změnit.

Jaký je účel parlamentů?

Účelem parlamentů mimo velký osobní přínos je podílení se na věcech veřejných, což je jinak řečeno slovo participace. Umožňuje to možnost něco změnit. Nesmířit se jen s realitou, ale vzájemnou diskusí s významnými lidmi dosáhnout k lepšímu porozumění různých věkových vrstev lidí.

Mohu založit parlament na škole?

Ano, máš právo založit školní parlament. Tento parlament ředitel školy nemůže zakázat, ale naopak by vám měl naslouchat. Dle zákona je povinen brát vaše jednání na vědomí a zabývat se jimi. Přesněji dle odstavce d) §21 Školského zákona 561/2004 sb. říkájící: Žáci a studenti mají právo zakládat v rámci školy samosprávné orgány žáků a studentů, volit a být do nich voleni, pracovat v nich a jejich prostřednictvím se obracet na ředitele školy s tím, že ředitel školy je povinen se stanovisky a vyjádřeními těchto samospráv věnovat.

PARTICIPACE MLADÝCH LIDÍ V EVROPĚ

Jedním z hesel sametové revoluce v Československu a let následujících bylo trochu pověstné „Zpátky do Evropy“. Československo, a velmi záhy na to i Česká republika, se začaly zapojovat do evropských struktur zejména Rady Evropy, začaly vytvářet vlastní mezinárodní platformy spolupráce jako např. Visegrádskou čtyřku (Česká republika, Slovensko, Polsko, Maďarsko) a rušily ty předešlé jako Varšavskou smlouvu. Nejviditelněji usilovaly také o přistoupení do Evropské unie.

Ať byl či nebyl vstup do Evropské unie motivován čímkoliv, ač stále můžeme diskutovat nad tím, zda-li zavést Euro jako společnou evropskou měnu a nebo raději naslouchat ekonomickým propočtům a s přijetím eura nespěchat, ač stále můžeme přemítat, zda-li EU omezuje naši suverenitu natolik, že se nemůžeme považovat za svobodné a nebo právě o to jsme svobodnější v celé Evropské unii, stále bychom měli přijmout realitu takovou jaká je a tedy být součástí Evropy se vším všudy.

Nutno podotknout, že řadě mladých lidí je toto čím dál tím více vlastní, neboť do této reality dorůstají a logicky nemají potřebu reflektovat předešlé půtky a rozpory o to, zda ano, či ne a proč. Z pohledu dospívajících to tak prostě je a teprve když zjistí, že tomu tak je, tak nad tím mohou více přemýšlet. Pokud to ale je pro jejich dobro, málokdy vysloveně přemýšlí proč tomu tak vlastně je. Mladé, stejně jako ostatní, zajímá co z toho a z té Evropy mohou mít a jelikož nejsou ještě natolik svázání jinými povinnostmi, mohou si výhod Evropy užívat relativně hodně a to především díky cestování, možnostem studia v ostatních členských i nečlenských státech ale zároveň mohou využívat i možností ochrany, které EU nabízí v řadě oblastí. Logicky se tak mladí lidé mohou stát „Evropany“ mnohem rychleji, než-li např. jejich rodiče, kteří „nových možností“ nemohou využívat natolik neboť jsou vázáni jinými věcmi nebo se do toho jen příliš nehrnou.

Evropská unie a mladí lidé

Evropská unie se snaží podporovat mladé lidi různými způsoby – umožňuje jim cestovat a studovat v ostatních členských státech, ale i mimo EU, umožňuje jim získat pracovní či dobrovolnickou zkušenost ze zahraničí. Podporuje jejich vlastní nápady a projekty vlastním dotačním programem. Organizuje řadu soutěží, umožňuje exkurze a stáže, ale také se snaží mladým lidem naslouchat v tom, co by od ní očekávali na jejich podporu.

Evropská unie přímo umožňuje i spoluúčast mladých lidí na demokratickém životě Evropy.

V článku 165 Smlouvy mezi členskými státy, kterou se EU řídí, říká: Činnost Unie je zaměřena na podporu výměn mládeže a pedagogických pracovníků a podporu účasti mladých lidí na demokratickém životě Evropy⁴. Co si pod tím představit? V tuto chvíli zejména realizaci a fungování strukturovaného dialogu EU s mládeží, možnost finančně podporovat mladé v jejich aktivitách – program Mládež v akci, které pomáhají rozvíjet demokratického ducha Evropy a taky podporu a přístup mladým lidem ke všem ostatním možným formám spoluúčasti, např. podporou Evropského fóra mládeže.

Strukturovaný dialog EU s mládeží

aneb mladí se mohou přímo podílet na vzniku rozhodnutí EU které se jich dotýká

Již od tzv. Bílé knihy o mládeži z roku 2001 si Evropská unie dala za cíl zapojit mladé lidi do svého rozhodování a to zejména do oblastí, které se jich týkají nejvíce. Abychom se nerozepisovali o celém vývoji a všech těžkostech, řekněme, že to chvíli trvalo a ne všechny pokusy byly zcela vydařené. Život je ale hledání a v současné době se EU posunula až k vytváření a podpoře tzv. strukturovaného dialogu s mladými. Že vám to něco říká? Ano i Kecejme do toho je projektem, který se snaží z České republiky zprostředkovat názory mladých lidí Evropské a také zajistit spoluúčast mladých lidí na evropském dění či se přímo účastnit evropských jednání.

A jen tak pro zajímavost, kdo si myslíte, že Evropskou unii navedl k tomu, aby něco takového dělala? Pokud jste si tipli Evropské fórum mládeže, pak to je správně.

A jak to tedy v EU se strukturovaným dialogem funguje?

Prvně se toto spojení objevilo v roce 2005 a postupně se přetvářelo v realitu. Někdy úspěšně a někdy méně. Obecně tomu ale chyběla nějaká systémovost a provázanost. V roce 2009 se však ministři všech členských zemí EU dohodli na tzv. Obnoveném rámci evropské spolupráce v oblasti mládeže na léta 2010 až 2018. V tomto dokumentu mimo jiné odsouhlasili následujících pár vět.

„Je třeba rozvíjet a prohlubovat strukturovaný dialog s mladými lidmi a organizacemi mládeže, který slouží jako stálé fórum pro společné zamyšlení se nad prioritami evropské spolupráce v oblasti mládeže, jejím prováděním a hodnocením.

Témata dialogu by měla být v souladu s celkovými cíli evropské spolupráce v oblasti mládeže a s prioritami každého pracovního cyklu. Pro každý cyklus dialogu je třeba stanovit jasné cíle a realistické postupy, aby byla zajištěna kontinuita a návaznost. Dialog by měl být otevřený co možná největšímu počtu osob, měl by se rozvíjet na místní, regionální a celostátní úrovni a na úrovni EU usilovat o zapojení výzkumných pracovníků v oblasti mládeže a osob věnujících se práci s mládeží. Strukturovaný dialog s mladými lidmi a organizacemi mládeže je třeba podporovat rovněž v jiných oblastech politiky.“

Zní to trochu nepřehledně, ale vše důležité je obsaženo. Konkrétní mechanismy, jak by měl strukturovaný dialog vypadat, jak by se měly určovat témata dialogu apod. je poté stanoveno

4 Evropská unie (2010): Konsolidované znění smluv, Listina Základních práv, strana 120, on-line (http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/-/cs_CS/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=QC3209190).

v přílohách onoho dokumentu a tak se na to pojďme podívat blíže.

18ti měsíční cykly

Evropská unie se točí a řídí podle jejího předsednictví. Předsednictví v Evropské unii má vždy jeden členský stát, který předsedá Radě EU, nebo-li radě ministrů členských zemí EU v jednotlivých oblastech a to od mládeže, přes životní prostředí, sociální záležitosti, obranu... zkrátka každé ministerstvo má nějaký protějšek v ostatních členských státech a tak se ministři také scházejí aby domluvili společnou evropskou politiku. Předsednictví trvá půl roku, takže každý rok se na řízení Rady EU a do značné míry i EU tak podílí dva státy. Postupně se takto střídají státy všechny, aby některý nepřišel zkrátka. Možná si vzpomenete, že v roce 2009 předsedala Evropské unii i Česká republika. Možná si vybavíte skandál s pádem české vlády během předsednictví, možná si vzpomenete na naše barevné logo, nebo na tzv. Entropu, umělecké dílo, kterým se Česká republika prezentovala v budově Rady EU v Bruselu a jenž vzbudilo ohromné diskuze po celé EU. A říká vám něco také naše motto „Evropě to osladíme“? Inu, osladili jsme, co se za půl roku dalo, dobře i ne zcela šťastně. A čas běží dál a ve vedení EU se střídají neustále další a další členské státy. Česká republika by měla opět předsedat kolem roku 2020, až se vystřídá ostatních 26 států.

Pro Evropskou unii není úplně jednoduché, že ji vede někdo vždy půl roku a pak přichází další stát, který se opět musí zorientovat co se kolem něho děje, a proto předsednictví spolupracují v tzv. triích. Trio, nebo-li trojka, značí tři předsednictví, tři státy, které předsedají EU za sebou a spolupracují společně tak, aby ta výměna mezi nimi byla co nejméně problematická. Stejně tak to chodí i v oblasti mládeže. No a tři země a tři půlroky je 18 měsíců dohromady. Nejen u strukturovaného dialogu EU s mladými tak hovoříme o tzv. 18ti měsíčních cyklech.

I mladí lidé a organizace mládeže mají možnost během 18ti měsíců vydiskutovat, co si myslí o daném tématu, co by doporučili za změny a postupně se to během těchto 18 měsíců může prodiskutovat z Holešova, přes Prahu až do Bruselu. Vlastně z každého koutu Česka a EU až do Bruselu. Chvilí to trvá, ale za to se postupně to nejdůležitější dostane až na stůl právě Rady ministrů členských států EU zodpovědných za mládež. Ti po tomto 18ti měsíčním cyklu prodiskutují výstupy z dialogu s mladými a většinou je také přijmou, a co bylo dohodnuto se může začít měnit v realitu.

Vůbec první 18ti měsíční cyklus strukturovaného dialogu EU s mladými probíhal od ledna 2010 do června 2011. Hlavním tématem byla zaměstnanost a zaměstnavatelnost mladých lidí. Každého půl roku s novým předsednictvím se diskuze posouvala o něco dále. Po půl roce proto, že ji vždy posouvalo další evropské předsednictví. No a v závěru celého 18ti měsíčního cyklu přijala EU, respektive ministři jednotlivých členských států 8, nejdůležitějších doporučení, která z dialogu v předešlých měsících vznikla. Ta by se měla realizovat po celé EU. V České republice Česká rada dětí a mládeže skrze projekt Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže, vypracovala návrh zprávy do Bruselu a také doporučení pro Národní pracovní skupinu k zavádění strukturovaného dialogu s mládeží a doporučila i co by se mělo udělat v této oblasti v Česku. Česká národní pracovní skupina přijala tyto dokumenty a výstupy z diskuzí jako podklad pro další činnost. Co to je Národní pracovní skupina se podíváme blíže.

Národní pracovní skupina

Národní pracovní skupina má být akční skupina složená ze zástupců všech důležitých stran evropského dialogu s mládeží v každém členském státě. Podle Rezoluce rady má skupinu řídit zástupce Národní rady mládeže, jakožto symbolický zástupce mladých lidí, dále se má skládat ze zástupců ministerstva zodpovědného za oblast mládeže, z dalších zástupců mládežnických organizací, ze zástupců vědecké komunity zabývajících se daným tématem a dalších národních aktérů, kteří by měli být do procesu zahrnuti z krajů nebo dalších institucí. Skupina by měla úzce spolupracovat i s národní agenturou realizující evropský program Mládež v akci.

Národní pracovní skupiny spolupracují s tzv. Evropským řídicím výborem, který je řídicí jednotkou na evropské úrovni.

Evropský řídicí výbor

Evropský řídicí výbor je něco jako Národní pracovní skupina, jen na celoevropské úrovni. Řídicí výbor tedy pomáhá koordinovat spolupráci všech zapojených evropských aktérů. Výbor řídí zástupce Evropského fóra mládeže a dále se skládá ze zástupců Evropské komise, zástupců předsednictví EU, a to jak ministrů zodpovědných za mládež ze všech tří států tria, tak ze všech tří národních rád mládeže a tří zástupců Národních agentur pro program Mládež v akci z předsednických států. Další aktéři mohou být přizváni dle potřeby.

Evropský řídicí výbor předává informace Národním pracovním skupinám, od nichž přijímá výstupy z národních konzultací.

Téma Strukturovaného dialogu EU s mladými

Téma strukturovaného dialogu Evropské unie je dáno na základě dohody a shody evropských aktérů. Hlavní slovo mají ale předsednické státy. Celé předsednické trio určí jedno společná téma pro celý 18ti měsíční cyklus a každý předsednický stát si poté může zvolit ještě tzv. národní prioritu, která pomáhá blíže rozvíjet společnou prioritu tria. Tyto priority pak musí schválit také všechny členské státy EU. Pojdme se na to podívat konkrétně.

Témata prvního 18ti měsíčního cyklu

v období od 1.ledna 2010 do 30. června 2011

Obecná priorita – zaměstnanost mládeže

leden 2010 – 30. červen 2010 – **Sociální začleňování**

- sociální začleňování mladých lidí s omezenými příležitostmi

červenec 2010 – 31. prosinec 2010 – **Práce s mládeží**

- práce s mládeží a možnosti nejchudších dětí a mladých lidí účastnit se akcí pro mládež;
- přístup mladých lidí ke kultuře.

leden 2011 – 30. červen 2011 – **Spoluúčast (participace)**

- občanství a účast mladých lidí s důrazem na sociální, hospodářskou, kulturní a politickou účast a na lidská práva;
- dobrovolná činnost mladých lidí a jejich přínos k rozvoji místních komunit.

Aktuální priority evropského dialogu s mladými

Pro druhý 18ti měsíční cyklus na období 1.července 2011 – 30. prosince 2012 přijaly členské státy EU tyto priority:

Obecná priorita: participace mladých na demokratickém životě Evropy, jak ve svém 165. článku zakotvila i Lisabonská smlouva

červenec 2011 – 31. prosince 2012 — **Mladí a svět**

- zvýšení spolupráce mezi mladými lidmi z Evropské unie a zeměmi východní Evropy a Kavkazu se zvláštním důrazem na mobilitu mladých lidí

Leden 2012 – 30. června 2012 – **Tvořivost a inovace**

- posilování tvořivosti mladých lidí, inovačních kapacit a talentu jako nástroje pro aktivní spoluúčast ve společnosti a zlepšení možnosti zaměstnatelnosti na pracovním trhu.
- výměna zkušeností jak zapojit více mladých lidí do procesů demokratického rozhodování

Červenec 2012 – 31. prosinec 2012 – **Participace a sociální začleňování**

- posilování participace neziskových organizací mládeže a mladých lidí obecně v rozhodovacích procesech
- Podpora participace mladých lidí na místní úrovni.
- Podpora začleňování všech mladých lidí do širšího sociálního a demokratického života společnosti

Vrcholové akce evropského dialogu s mladými

Hlavními akcemi strukturovaného dialogu EU s mladými lidmi a organizacemi mládeže na evropské úrovni jsou tzv. **Předsednické konference mládeže**, které se pořádají každého půl roku v předsednických státech Evropské unie. Na těchto konferencích se mladí účastníci vybraní a delegovaní Národní pracovní skupinou k zavedení evropského strukturovaného dialogu s mladými účastní diskuzí nad aktuálním tématem. Cílem konferencí je přivést k jednomu jednacímu stolu mladé lidi ze všech států Evropské unie společně se zástupci všech ministerstev zodpovědných za mládež, ale také Evropské komise a Evropského fóra mládeže. Všichni tito účastníci konference poté pracují na tvorbě společných doporučení. Výstupy tak již nejsou jen hlasem mladých lidí, ale hlas mladých lidí se stává přímo součástí společného rozhodnutí všech zúčastněných aktérů.

Výstupy z konferencí zpracovávají předsednické státy do Rezolucí Rady EU a předávají je k projednání ministrům členských států v rámci jednání Rady EU. Na přípravě podkladů pro ministry se tak nepodílejí jen úředníci, ale právě i mladí lidé.

Na konferencích ale mladí lidé nejednají jen tak za sebe. Zastupují právě výstupy z konzultací, které se s mladými lidmi realizovaly na národní úrovni. Všechny názory a podklady, kterými mladí přispějí do konzultace na národní úrovni, se vyhodnotí a zasílají v tzv. Národní zprávě Evropskému řídicímu výboru, který je analyzuje společně s výstupy z ostatních států. Všechny výstupy společně pak jsou zpracovány do podkladů předsednické konference, kde se s nimi pracuje při tvorbě závěrečných doporučení. Názor každého mladého člověka z celé EU se tak

těmito mechanismy může dostat až na stůl ministrům zodpovědných za mládež z celé EU.

V závěru 18ti měsíčního cyklu se pořádá také tzv. **Evropský týden mládeže v Bruselu**, kdy se mladí lidé zapojení do strukturovaného dialogu ve svých členských státech sjedou většinou v Bruselu a společně přemýšlejí, jak dále postupovat v dalším období, předávají své zkušenosti s účastí a snaží se předat doporučení, jak zapojit další mladé v rámci EU. Zároveň mají také možnost jednat s evropskými úředníky a politiky o tom, co se s výstupy ze strukturovaného dialogu stalo a jak se mění v reálné akce. V roce 2011 účastníci jednali také s předsedou Evropské komise Manuelem Barrosem a komisaři zodpovědnými za mládež a sociální záležitosti v Evropské unii.

Jak to chodí u sousedů se strukturovaným dialogem?

Strukturovaný dialog EU s mladými lidmi neprobíhá jen v České republice, ale i v ostatních státech. Některé státy se zapojují více, některé méně. Většinou komunikaci mladých lidí s Evropskou unií zajišťují národní rady mládeže společně s dalšími aktéry jako ministerstvy apod. a to ve spolupráci v Národních pracovních skupinách, které poté plánují jednotlivé diskuze s mladými lidmi a získávají tak jejich názory na svoji činnost. Většinou jsou pořádány diskuze s mladými lidmi, nebo mladí lidé organizují sami diskuze a své závěry posílají Národním pracovním skupinám. Často jsou na jednotlivé konzultace využívány také elektronická média a internet. Mladí lidé mají možnost odpovědět na elektronické dotazníky, nebo se vyjádřit k jednotlivým tématům jako je tomu i v České republice v případě projektu Kecejme do toho. Např. ale ve Španělsku jezdí po celé zemi také autobus s posádkou z mladých lidí, kteří jednotlivá témata diskutují s mladými lidmi po celé zemi. V Belgii zase fungují tzv. mladí velvyslanci EU, kteří se ptají svých vrstevníků v okolí, sbírají jejich podněty a nápady, a tyto poté předávají dále do Bruselu.

Partnery projektu Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže v roce 2010/2011 byla i Slovenská rada mládeže, se kterou jsme naše metody a přístup konzultovali a zároveň sdíleli naše know-how, zkušenosti s realizací a také jim umožnili účastnit se i některých našich akcí v rámci projektu. Stejně tak jsme spolupracovali s Parlamentem mladých mesta Humenné, jehož mladí zástupci se účastnili závěrečné konference Projektu v Praze. Na Slovensku se zatím nepovedlo proces nastartovat tak jako u nás a konzultace v rámci strukturovaného dialogu EU s mládeží organizuje dle aktuálních možností IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, přímo řízená organizace slovenského Ministerstva školstva Slovenskej republiky. Nicméně i Slovenská rada mládeže připravuje na základě zkušeností s Kecejme do toho obdobný projekt upravený dle svých možností a kapacit i pro Slovensko.

Pro druhý ročník projektu Kecejme do toho jsme jako mezinárodní partnery zvolili Německý spolkový kruh Mládeže (DBJR, Deutscher Bundesjugendring) a Zemský kruh mládeže Meklenbursko-Pomořansko (Landesjugendring Mecklenburg-Vorpommern e.V.), což jsou obdoby České rady dětí a mládeže na německé spolkové úrovni a na zemské úrovni v Meklenbursku Pomořansku. Německo se také inspirovalo naším modelem a bude umožňovat mladým lidem nejen konzultace pro EU, ale i navrhovat svá národní témata, která se jich týkají.

Evropské fórum mládeže

aneb kdo zastupuje zájmy mladých lidí v Evropě?

Ptát se kdo zastupuje něčí zájmy v Bruselu je více než na místě. Bruselská byrokratická mašinérie funguje na demokratických principech a proto kdykoliv kdokoliv může přijít a může se snažit ovlivnit bruselskou legislativu ve svůj prospěch. Pokud to je na úkor ostatních a ti si to nedokáží ohlídat, je to na jednu stranu tak trochu jejich chyba. Proto i zájmy mladých lidí v Bruselu musí někdo hlídat a tím někým je hlavně Evropské fórum mládeže. Evropské fórum mládeže je dokonce jednou z největších organizací zastupujících něčí zájmy v Bruselu. Přirovnat se tak trochu dá např. k odborům, které hájí zájmy zaměstnanců.

Evropské fórum mládeže je tzv. střešní organizací Národních rad mládeže a mezinárodních evropských organizací mládeže. Ze zástupců těchto organizací je volené představenstvo Evropského fóra mládeže, které dohlíží na chod fóra. Jednou za půl roku se schází i tzv. rada členů, kteří mají ještě větší pravomoci než představenstvo. Vrcholným řídicím orgánem je valné shromáždění všech členů které rozhoduje o prioritách práce, významných strategiích, o rozpočtu apod. Česká mládež je v Evropském fóru zastoupena skrze některé evropské sítě českých organizací dětí a mládeže ale primárně skrze členství České rady dětí a mládeže. Většinu práce evropského fóra mládeže zastane několik desítek zaměstnanců v Bruselu, ale také desítky a stovky dobrovolníků po celé EU. Dobrovolníci z řad organizací dětí a mládeže pak také rozhodují o tom, co Evropské fórum mládeže bude dělat.

V současné době se Evropské fórum mládeže zabývá zejména vzděláváním, rozvojem práce s mládeží, participací mladých lidí v rámci Evropské unie, Rady Evropy a podporuje participaci mladých lidí také při Organizaci spojených národů (www.osn.cz), takzvaným **mainstreamingem**, nebo-li snahou, aby byli mladí lidé zohledňováni ve všech oblastech politik, kterými se EU zabývá.

Více o Evropském fóru mládeže naleznete na webových stránkách www.youthforum.org.

Evropské dotační programy pro mladé: Mládež v akci

Podle webu evropského programu Mládež v akci, www.mladezvakci.cz, nabízí tento výměny mládeže, dobrovolnou službu, podporu místní komunity, zapojení do demokratických projektů, školení a semináře pro pracovníky s mládeží, spolupráci s partnerskými zeměmi EU a další zajímavé aktivity.

Můžete zde podle jednotlivých „Akcí“ žádat o prostředky na své projekty, třeba i uspořádání diskuzí podobným těm jako v rámci Kecejme do toho. Můžete financovat i setkání s místními či krajskými politiky apod.

Program Mládež v akci je určen na období 2007 – 2013. Po roce 2013 se pravděpodobně náplň tohoto programu přesune pod avizovaný program „Educate Europe“ (Vzdělaná Evropa). Jaké projekty bude možné financovat po roce 2013, zatím není jasné a závisí to na aktuálním politickém vývoji v EU.

Participace mladých na světové úrovni

Mladí lidé mají také možnost podílet se na řešení celosvětových problémů, a to zejména ve spolupráci s Organizací spojených národů (OSN). V roce 2005 se státy světa v rámci OSN domluvíly na podpoře účasti mladých lidí na Valném shromáždění OSN, ale také např. na jednání výboru pro sociální a hospodářské otázky, který se často zabývá i záležitostmi mladých. Jejich zástupci se mají možnost stát oficiální součástí státní delegace a podílet se pak rovnoprávně na aktuálních jednání v rámci OSN. Zatím ale jen málo států umožňuje mladým lidem přímo se podílet na jednání v OSN. Příklady mohou být Nizozemí, Německo, Slovensko, Rakousko, ale třeba i Nigérie nebo Ghana.

Světový program akce pro mládež k roku 2000 a dále, který přijaly členské státy OSN, povzbuzuje státy světa přímo k „Zahrnutí zástupců mládeže do národních delegací na Valné shromáždění a další podstatná jednání Spojených národů. Zvýšit a posílit tak komunikační kanály, skrze diskuze o tématech spojených s mládeží, a snažit se najít společná řešení problémů, kterým čelí mladí lidé v současném světě“.

Více o mladých delegátech při OSN se můžete dočíst na webu <http://www.unyouth.com>.

OSN se také snaží zapojovat mladé lidi do dalších konferencí a jednou za čas pořádá ve spolupráci s dalšími státy tzv. světové konference mládeže. Taková se konala i v srpnu 2010 v Mexiku a to i za účasti českých zástupců mladých, kteří byli vybráni na základě otevřeného výběrového řízení Mexickými pořadateli a na doporučení České rady dětí a mládeže.

Stejně tak se mohou čas od času zapojovat mladí lidé i do činnosti UNESCO, tedy organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu.

Rada Evropy a mladí lidé

Rada Evropy organizuje své aktivity pro mladé lidi ve spolupráci s Advisory Council of Council of Europe for Youth (poradní skupina Rady Evropy pro mládež). Jedná se o poradní skupinu 30 mladých lidí, kteří jsou nominováni neziskovými organizacemi, pracujícími s dětmi a mládeží po celé Evropě. 20 míst z celkového počtu je vyhrazeno pro zástupce Evropského fóra mládeže (více informací v textu dále), zbylých 10 pro zástupce neziskových organizací, kteří v tzv. Youthforu nejsou zastoupeny.

Členské státy Rady Evropy

Rada Evropy na podporu aktivit mládeže provozuje European Youth Foundation (Evropský fond mládeže), v rámci kterého mohou organizace žádat o granty na aktivity podporující participaci, rozvoj demokracie a interkulturního dialogu. Navíc u Rady Evropy mohou dlouhodobě působící organizace žádat i o administrativní granty na finanční zajištění provozu svých kanceláří, nicméně ty jsou dostupné jen těm organizacím, které s Radou Evropy dlouhodobě na projektech spolupracují.

Dále Rada Evropy zřídila dvě Centra mládeže a to v Budapešti a ve Štrasburku. V těch probíhají vzdělávací projekty pro mladé lidi, a nebo v nich můžete uspořádat dokonce vlastní školení nebo semináře. K dalším aktivitám Rady Evropy pak patří různá školení a semináře probíhající po celé Evropě i mimo ni. Více informací o Radě Evropy a jejich aktivitách pro mladé lidi je možno získat na www.coe.int/youth

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE PARTICIPACE DĚTÍ A MLÁDEŽE A DALŠÍ ZDROJE INFORMACÍ

V následující kapitole jsme pro Vás vybrali několik odlišných případů participace dětí a mládeže, se kterými se můžete seznámit nebo inspirovat k vlastní činnosti.

Snídaně s politikem

Snídaně s politikem je jednoduchý koncept, který v České republice pro mladé lidi čas od času realizují Mladí Evropané federalisté. Základní myšlenka je jasná, ke společné snídani pozvat politika a mladé lidi, kteří s ním mohou diskutovat aktuální témata a upozornit jej tak na problémy mladých lidí.

V roce 2011 se konala snídaně např. s Liborem Roučkem, místopředsedou Evropského parlamentu. Projekt byl do značné míry rozšířen a zaměřen na neformální výchovu středoškolských studentů se zájmem o žurnalistiku. Ve spolupráci s redaktorem z Českého rozhlasu připravili mladí federalisté den před snídaní vzdělávací workshop pro studenty, zaměřený na získání poznatků ze žurnalistické praxe. Studenti poté při snídani s politikem nejen diskutovali, ptali se, na to co je zájmeno, a sdíleli své problémy, ale také se všichni společně účastnili živého vysílání v pořadu Českého rozhlasu. Účastníci si také s panem Roučkem zkusili, jak vypadá tisková konference v praxi, a výstupy poté zpracovali do různých žurnalistických forem.

V rámci projektu spolupracovali organizátoři i účastníci s projektem Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže.

Rozjed' to!

Projekt Rozjed' to! se snažil podpořit participaci mladých lidí v Libereckém kraji. Byl rozdělen do několika fází.

V první mohli mladí lidé z libereckého kraje diskutovat na webu projektu. Dále uspořádali organizátoři pět setkání s mladými lidmi v různých menších městech kraje a diskutovali s nimi jejich problémy a co by pro ně mohl udělat kraj. V rámci projektu se setkávali mladí lidé, ale i úředníci a politici z kraje a obcí a pracovníci s dětmi a mládeží z různých zařízení v regionu.

Třetí fází byla krajská konference, kde všechny zúčastněné strany diskutovaly již konkrétní problémy mladých lidí v kraji a snažily se vytvořit Akční plán pro Liberecký kraj v oblasti mládeže. Výstupy projektu tak jsou: zpracování analýzy potřeb a stavu v oblasti participace mládeže, identifikování aktuálních potřeb a problémů mladých lidí v regionu, podpora iniciativ mladých lidí, nabídka dalšího postupu v realizaci, navržení akčních kroků a dohoda o jejich plnění, on-line nástroj pro konzultace s mládeží, který je nadále funkční, výměna dobré praxe nejen v Libereckém kraji.

Více o projektu na <http://www.rozjedto.net>.

Nezávislá iniciativa studentů

příklad Gymnázia Josefa Jungmanna v Litoměřicích

Jedním z nedávno velmi medializovaných příkladů participace studentů a mladých lidí na místní téma se stala i kauza Litoměřického Gymnázia Josefa Jungmanna, kdy jsou studenti nespokojeni s nově jmenovanou ředitelkou školy. Nespokojenost studentů se začala stupňovat a začali psát petice, organizovat demonstrace, spolupracovat také s nespokojenými pedagogy a rodiči, ale i Litoměřickou radnicí. Společně také prosadili projednávání situace na gymnáziu na jednání Krajského zastupitelstva, které má pravomoc ředitelku odvolat. Desítky studentů vyrazily společně s radními a rodiči na jednání Krajského zastupitelstva do Ústí nad Labem, aby se domohli požadované změny. Na problém upozornili studenti a rodiče i další politiky a média, a problém se začal řešit.

Podobné iniciativy studentů můžeme pozorovat ale i na jiných školách, a v poslední době souvisí především se snahou ministerstva slučovat více středních škol do větších konglomerátů, což se v případě dobře fungujících škol logicky nelíbí ani studentům, kteří se obávají zhoršení podmínek studia.

O ČESKÉ RADĚ DĚTÍ A MLÁDEŽE

Česká rada dětí a mládeže (ČRDM) byla založena v červenci 1998 osmi sdruženími dětí a mládeže. Dnes sdružuje 102 členských organizací (mezi nimi většinu celostátních sdružení dětí a mládeže), představujících kolem 200 000 individuálních členů. Členy ČRDM jsou sdružení velmi malá i ta největší, včetně devíti krajských rad mládeže.

Česká rada dětí a mládeže je dnes jediná a vskutku reprezentativní platforma, jež sdružuje a podporuje valnou většinu celostátních, a zároveň i mnoho regionálních a místních sdružení dětí a mládeže. Slovo „rada“, které je ústředním slovem jejího názvu, vystihuje obě funkce organizace, jejichž vyvážení je pro dlouhodobou stabilitu ČRDM stěžejní. Znamená jednak možnost diskutovat demokraticky uvnitř mládežnického hnutí jeho problémy a potřeby, a tyto pak otevřeně komunikovat a zastupovat vůči orgánům státní správy (samosprávy) a politické reprezentaci, a jednak rozvinutý odborný kredit, který je nabízen a ve velkém měřítku také využit ze strany rodičovské i odborné veřejnosti a partnery napříč státním i neziskovým sektorem.

Poslání ČRDM

Posláním ČRDM je podporovat podmínky pro kvalitní život a všestranný rozvoj dětí a mladých lidí.

Své poslání naplňuje ČRDM tím, že podporuje mimoškolní výchovu a činnost svých členů, zejména snahu o vytváření právních, hospodářských, společenských a kulturních podmínek vhodných pro jejich činnost. ČRDM hájí zájmy svých členů vůči domácím i zahraničním orgánům, organizacím a institucím.

Více o České radě dětí a mládeže se můžete dozvědět na webu www.crdm.cz. Informace z oblasti mládeže a nejen členských sdruženích ČRDM se můžete také dočíst na zpravodajském portálu Adam.cz, který ČRDM provozuje.

ZDROJE

ANDERSSON, J. A. The contradictory school – a Swedish example. In: Jonsson, B. (ed.): *Studies on Youth and Schooling in Sweden*. Stockholm: Stockholm Institute of Educational Press, 1995.

BECK, U. *Kinder der Freiheit. Wider das Lamento über den Werteverfall*. In BECK, U. *Kinder der Freiheit*. Frankfurt: Suhrkamp, 1997, s. 9–33.

BŮŽEK, A. Žákovská samospráva jako významný prostředek mravní a občanské výchovy, 11. In JANIŠ, K., ŠTURMA, J. (eds.). *Práva a participace dětí v rodině, ve škole a ve veřejném životě*. Sborník z pracovního semináře konaného 21. 4. 1999. Hradec Králové: Gaudeamus 1999, s. 9–15.

Deklarace práv dítěte [online]. Praha: Český helsinský výbor 2002–2008. Citováno dne 2011-01-26. Dostupné na: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020127>>.

European Youth Convention [online]. Citováno dne 2011-01-26. Dostupné na: <<http://european-convention.eu.int/docs/youthconv/484.pdf>>.

FULLAN, M. *The New Meaning of Educational Change*. New York: Teachers College Press, 1991.

HARGREAVES, D. *Social Relations in a Secondary School*. London: Routledge & Kegan, 1967.

HART, R. A. *Children's Participation. The Theory and Practice of Involving Young Citizens in Community Development and Environmental Care*. London: Earthscan Publications, 1997.

HURRELMANN, K. Die ausgebremste Generation. *Greenpeace-Magazin*, 1997, č. 2 (März / April), s. 24–25.

KOVARÍK, J. *Dětská práva, právní povědomí, participace dětí a sociální služby*. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity, 2001.

Průvodce programem mládež v akci (platný od 1. ledna 2010). Praha: NIDM [2010].

RAKUŠANOVÁ, P., ŘEHÁKOVÁ, B. *Participace, demokracie a občanství*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006.

RUDDUCK, J., FLUTTER, J. Pupil Participation and Pupil Perspective: "Carving a new order of experience". *Cambridge Journal of Education*, 2000, Vol. 30, Issue 1, pp. 75–89.

SCHAUB, H., ZENKE, K. G. *Wörterbuch zur Pädagogik*, München: Deutscher Taschenbuch Verlag, 1996.

SCHRÖDER, R. *Kinder reden mit! Beteiligung an Politik, Stadtplanung und -gestaltung*. Weinheim; Basel: Beltz Verlag, 1995.

SCHWAN, G. Partizipation. In BÖCKLE, F. et al. *Christlicher Glaube in moderner Gesellschaft*. Teilband 11. Freiburg; Basel; Wien: Herder 1981, s. 41–78.

STANGE, W., TIEMANN, D. Alltagsdemokratie und Partizipation: Kinder vertreten ihre Interessen in Kindertagesstätte, Schule, Jugendarbeit und Kommune. In GLINKA, H.-J., NEUBERGER, Ch., SCHORN, Ch. et al. *Kulturelle und politische Partizipation von Kindern. Interessenvertretung und Kulturarbeit für und durch Kinder*. Opladen: Leske + Budrich 1999, s. 212–331.37

ŠTURMA, J. Osm úrovní participace dětí jako jejich základního práva. In JANIŠ, K., ŠTURMA, J. (eds.). *Práva a participace dětí v rodině, ve škole a ve veřejném životě*. Sborník z pracovního semináře konaného 21. 4. 1999. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999, s. 75–76.

VIDLÁKOVÁ, J. Co znamená, když se řekne participace žáků. In Metodický portál RVP – Modul články: Podoby žákovské participace. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007a. [online] Citováno dne 2011-01-26. Dostupné na: <<http://www.rvp.cz/clanek/679/1673>>.

VIDLÁKOVÁ, J. Proč naslouchat žákům a podporovat jejich participaci na životě školy? In Metodický portál RVP – Modul články: Podoby žákovské participace. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007b. [online] Citováno dne 2011-01-26. Dostupné na: <<http://www.rvp.cz/clanek/679/1674>>.

VIDLÁKOVÁ, J. Podoby žákovské participace. In Metodický portál RVP – Modul články: Podoby žákovské participace. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007c. [online] Citováno dne 2011-01-26. Dostupné na: <<http://www.rvp.cz/clanek/229/1675>>.

VIDLÁKOVÁ, J. Jak podporovat participaci žáků. In Metodický portál RVP – Modul články: Podoby žákovské participace. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007d. [online] Citováno dne 2011-01-26. Dostupné na: <<http://www.rvp.cz/clanek/229/1676>>.

Výchova k občanství ve školách v Evropě. Praha: ÚIV, 2006.

Všeobecná deklaráce lidských práv, preambule.

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb. In Sbirka zákonů (1991) 502–512

ENGLISH SUMMARY: HAVE YOUR SAY – STRUCTURED DIALOGUE OF YOUTH

Kecejme do toho – Have Your Say – Structured Dialogue of Youth

„Have Your Say - Structured Dialogue of Youth“ is a project helping young people to express their opinion on public issues connected to young people's lives. The project helps to shape discussions about the hot topics among young people and is based on the institutional framework which helps to communicate the outcomes of discussions to the public sphere – politicians, civil servants, civil society and media. The project is an official platform also for gathering ideas and opinion of young people and youth organisations for the EU Structured dialogue with young people.

The project is based on the principles of youth participation. Youth participation is seen in more interpretations, firstly as a principle enhancing to young people a right to be a part of public debate and more specifically of a policy-making process and decision-making as such and secondly as a method how to work with young people and how to attract them to be a part of the society and public debate.

Project activities are basically planned in relation to the school year and within this time, the outcomes should be produced as well as spread to the world. School year is also a good period to attract young people to participate from the beginning. Also the media are more open to inform about youth issues and activities in the beginning of school year.

It is not about forming a structure but about providing space for other structures, young people, youth organisations, youth initiatives, youth groups and all possible interested young people to share their opinion on common topics. The provided platform enables that the results will be communicated under some known brand which ensures that the discussions were made under certain criteria – most importantly done by young people, involved experts and other stakeholders to the topic and were based on some relevant discussions, not only on emotional decision of youth hanging around. The process of the dialogue is unique to each of the topic.

Speaking about topics, their selection procedure is also open and participatory. Topics are basically suggested by the young participants on the internet, on different activities and through social media. These topics are afterwards voted on the website and the most supported topics are selected to the national debate. As far as the topic was set up to the national debate, it is going through more steps.

HOW TO BUILD YOUR OWN?

Step one: Information background

Mini-analysis is provided as a basic source of information about the history of the issue, about its recent development in last years or how the issue is being tackled in other countries to compare different realities and concepts. Also basic analysis about the political surroundings of the issue is included – which actors, political parties or institutions are in favour, which not and which important players are staying aside.

Another part of the mini-analysis is collecting most important arguments in favour and against the issue.

Mini-analysis should be a basis to get some knowledge to be able to create own informed opinion on the issue including the political dimension.

Step two: Foster social media discussion

Topic is selected and basic information provided. From now it is possible to discuss it through social media, website, Facebook, Twitter, etc. Basically, young people are posting their opinion and arguments and sometimes more interactive discussion between participants evolves. Project organizers are only the facilitators of the discussion. Discussion should be followed and organizers can bring just some more information from other parties. Organizers ensure that the discussion is going on within democratic manners.

Step three: Workshop

Workshop is one of the most important parts of the process. It is a meeting of young people, usually some 15-25 of them, interested in the topic and wanting to discuss it more deeply. The workshop outcome is a “draft position” to the topic. Participants discuss different aspects of the issue – the ones brought in the mini-analysis as well as discussions in the social media. . Preparation of draft position is based on consensus among participants of the workshop with the conflict point highlighted on a side, which are prepared for the next step of discussion. It could happen that to some topics it is not possible to find common position - therefore working group should focus on how to develop at least better understanding of the topic instead. For example within the topic of legalization of marijuana is the issue more ideologically rooted than in real arguments, and the camps of each opinion are nearly the same strong. Workshop usually takes three hours to ensure good atmosphere and working conditions and is facilitated. No experts are invited. Workshop should serve only as a source of discussion of young people to prepare the position for the next discussion.

Step four: Discussion

Discussion as the fourth step is a larger event for more young people (around 30 - 50) who are discussing the topic with experts and key stakeholders. As a result of this discussion the

draft position of the project is prepared for the final approval during the final conference.

Usually three experts from different fields are invited, there can be more principles how to invite the experts and it is up to the organizers to find the most suitable way for each topic.

First principle deals with different opinions – one representing the opinion in favour, the second against and the third one who is more or less moderate or from the research field able to analyze the situation and arguments from each strong position.

Second principle is in reality very close to the first one, but the key of selection is more from the representatives of the state (high-level ministry officials, police, politicians etc.), from the civil society (NGOs working with the topic, advocacy groups, etc.) and independent experts from the field or researchers.

The Discussion takes usually 3 hours. It is opened by the presentation of mini-analysis and draft position of young people made during the workshop. Afterwards panel discussion follows, where guests (stakeholders) present their point of view on the topic, comment on the draft position of young people and afterwards continue discussion between young participants and experts. Usually after two hours comes brake. After brake young participants work on the draft position, which could be changed according to the discussion with the experts or more specified – as the participants wish. At the end of the discussion there should be more or less full support for the draft position amongst the participants.

Step five: Conference

Final conference is a space where the draft resolutions change for final statements of the project and where also political response is brought to them.

The conference should serve also as a tool how to present the process and the project to more stakeholders from the youth sector (ministries, youth institutes, representatives from different platforms working with young people, National Agencies, etc.). Stakeholders from the youth sector also reflect about the process and work together on improvement of it.

Topics-wise, a space is provided for all the participants (around 80) to have the last say to the drafts of the positions. Finalized drafts are voted to be proved as a strong position of young people to the topic. To the conference at first young people participating already in the discussions, workshops etc. are invited.

After voting “political panels” follow. Political panels should ensure political response to youth opinion on the issues. Representatives from important political parties who should react on the positions of young people and be ready to discuss it with young people are invited. Afterwards, the conference asks the political parties for a follow-up of the youth opinion.

Additional or alternative panel could be high civil servants panels because they can include the final documents to their working processes on ministries responsible for the issues.

Step six: Lobbying and PR

Last step of the cycle is logically lobbying by other stakeholders and interested politicians

and raising public awareness about the process as well as outcomes – through media and preparation of new cycles.

The results of all consultations and topics will be also included in the preparation of the state conception (strategy) towards youth and action plan for Youth on Ministry of Education, Youth and Sports. “The Concept of the State Policy in the Field of Children and Youth” is a document agreed by the government for a given period of time.

EU structured dialogue with young people and youth organisations

The Structured dialogue of European Union with young people was agreed to be a part of the project *Have your say – structured dialogue of Youth*. The decision has been taken in the first meeting of the newly established National Working Group according the European Guidelines and the Renewed Framework of European Cooperation in the Youth field (2010 - 2018). The first meeting was held in beginning of 2010 and the project has been introduced to all the stakeholders. The National Youth Council (Czech Council of Children and Youth) and the project coordinator took the leading role within the National Working Group.

Since the First EU consultation should take place even before the official start of the project and also the other consultation should be more or less out of the framework of the project, other mechanisms were searched how to ensure European Consultation. Classical mechanisms of the youth council were used to consult youth organisations and on-line tools and social media were used to consult general youth. Also some specific youth group have been approached to get their input to the consultation e.g. informal group of young entrepreneurs etc. Third consultation within the first EU cycle of the structured dialogue with young people and youth organisations, more specifically consultation on the priorities of youth employment, was (on the base of the decision of National Working Group) happening only between the National Youth Council and Ministry and based on knowledge that we got from first two rounds of consultations.

The results on the topic of employment and employability of young people were communicated via the National Working Group to the Ministry of Education, Youth and Sport – it became one of the materials debated in the high level ministry coordinating meeting, they were presented to the Youth Chamber – a cross-sectoral advisory body for the minister. They were also sent to the Ministry of Social Affairs and have been presented on the Conference of the project *Kecejme do toho* to the General Directorate of the Employment Agencies.

Second cycle of the EU structured dialogue with Youth and Youth organisations was started even before the new EU Presidency Trio took over, so the consultation was held during “Bambiriáda” - youth organisations festival in 16 cities all around the Czech Republic. The general questionnaires on the topic volunteering and Eastern dimension of youth mobility were answered by 1138 young people. Youth organisations were consulted within the structures of the National Youth Council, mainly during the meetings of its foreign affairs committee.

Since the second cycle of the EU structured dialogue with Young people and Youth organi-

sations and also the new year of the project Kecejme do toho have been prepared, the EU dimension will be strengthened by the creation of the special volunteer group dealing with the EU issues and EU Youth Policy more constantly. This group of volunteers should be also responsible for the preparation of the national consultation in cooperation with the Ministry and its Youth department. The volunteers will be trained and educated in non-formal way to the EU issues, how the EU is working, what is it the EU Youth Policy, how is it working, what are the topics and how are they tackled. They will be also a kind of ambassadors of the EU structured dialogue with young people and youth organisations in their local communities.

THE PROJECT HAVE YOUR SAY – STRUCTURED DIALOGUE OF YOUTH IN 2010/2011

The school year 2010/2011 was the first pilot phase of the project which tested the methodology and concept of the project. Project is managed by the Czech Council of Children and Youth in partnership with the National Parliament of Children and Youth, the Slovak Youth Council and Youth Parliament from the Humenné town in Slovakia. The media partners were Radio Wave – Czech Radio and the Magazin Študák. The project has been realized thanks the support of the EU program Youth in Action, Ministry of Education, Youth and Sports as well as Permanent Representation of the European Commission to the Czech Republic.

Within the brand of Kecejme do toho, in its preparatory phase, an initiative to analyze election programs and manifestos of relevant political parties to the parliamentary election in June 2010 started. Their programs have been analyzed from the point of youth view to know which party is promising what in which field related to young people.

About the project

Project started by the end of august 2010 with the **Press conference**. It was an official launch for public debates, choosing topics etc. The press conference was followed by many articles in printed as well as electronic media and also information about the project at national TV and radios. The biggest success could be considered being a part of the main news relation on the Czech Television seen by around 2 million Czechs.

Press conference and the media interest also supported public **Open air festival**, where young people were **proposing topics** interesting for them and brought already first inputs to the project. There were also integrated discussions on the EU-wide discussed topic of youth employment. Participants could also enjoy music performances of young people and their bands, sport activities with successful young sportsmen etc. Also presentations and activities of some interested youth organisation, Youth in Action program, etc. were included.

By the end of October first three topics were selected according to the **voting** on the website of the project. The topics of *fees at universities*, *state central high school leaving exams (centra-*

lized maturita-exam) and legalization of marihuana were chosen. To the topics the **mini-analyzes** were conducted and **on-line discussions** were run. During November and December first **workshops and discussions** were organized in **different regions** of the Czech Republic.

The discussion **about centralized maturita-exam** was held directly at the Ministry of Education, Youth and Sports. As expert guests representatives from the Ministry and the agency responsible for the organisation of the centralized exam (CERMAT) were invited as well as a high school director and one senator who has been strongly opposing the idea of centralized maturita-exam in the Senate of the Parliament of Czech Republic. After the workshop and the discussion it was already clear that the topic is not so much about whether yes or no to the centralized-exams but about its specific details. The discussion was also organized after the trial round of the centralized maturita-exam in the Czech high schools and participants have had many concrete comments and remarks to that.

The preparatory workshop to this topic was organized in Ústí nad Labem city.

The discussion about **fees in universities** was organised at a university in Brno city. The feelings about the topic in the society were very strong because the newly elected Czech government has put this issue as one of their tasks to be introduced within next 4 years. To the discussion experts from the national project reform of the tertiary education were invited as they wanted to cooperate with the Have your say project and get the opinion of young people (in the end personal changes caused by new government did not allow them to be present in the discussion but the results were communicated to them). However a newly appointed DG of the university department of the Ministry of Education, Youth and Sports as well as academics and the president of the Student Chamber of Council of higher education institutions and universities as well as representatives of Academic senates were present.

The preparatory workshop was organised two weeks in advance also in Brno.

The discussion about **legalization of marihuana** was organized in Ostrava city in the City Council hall. As a main expert the director of the Police Anti-drugs central was invited and there was also a representative of proponents of the legalization. The discussion was very practical and very well argued. All the aspects from health issue, business, black economy and criminality, foreign trade and foreign affairs relations have been discussed. The discussion was medialized e.g. on the web portal www.legalizace.cz which tries to monitor the development on the legalization issue.

For the topic of legalization of marihuana a specific workshop method before the discussion was used. We tried to reach general youth not really connected or used to participate in discussions and public life as such. Our volunteers were asking in the different Prague clubs, pubs and party places young people about their opinion. It was seen that the topic is close to most of the young people and they are informed about both sides of the issue – by no others topic young people were so much informed as by the issue of legalization.

By the end of January 2011 next three topics were chosen through the voting on the website.

Most supported topics were *bullying and cyber-bullying, sexual education at schools and support of young families*. The same procedures were applied – on-line discussions, workshops and discussions in different regions.

The discussion to support **young families** was organized in Pardubice city. As the main expert have been invited Director General of Family department at the Ministry for Social Affairs. Unfortunately, a few days before, he cancelled the meeting because of other business. Therefore we invited quickly another expert from the regional authority, the Director of the social department in Pardubice city. Other guests were representatives of the NGOs sphere working and supporting families and also from the business sphere from a company providing discount services for families in many of the Czech regions – so called Family passes.

The workshop about the support of young families was held in Most city and was the most demanded workshop from the side of young people on the local level. The region is famous about the high number of unemployment and young families as well as minority integration problems.

The discussion about **bullying and cyber-bullying** was organized in Holešov, a town in Zlín region. Representatives of the regional and local police, which deals with this topic also in the Policy Academy came to discuss the issue with youngsters and high school students. In absentia organizers presented also the results and project of one Prague primary school – The Anti-cyber-bullying Charter which was done by students within one international project with Croatian partner school and also other activities and projects operating in this field and helping young people to deal with this issue. From the side of the civil society the Coordinator of National Children and Youth parliament was discussing the issue. The Parliament runs own projects on expert level as well as peer programs all over the Czech Republic about the problematic.

The preparatory workshop was held in Tábor town, where the topic was covered also by local newspapers.

Topic of **sexual education at schools** was the last but not least to discuss. This issue was pretty much debated in public media in the last months because of the new methodical book of Ministry of Education, Youth and Sports. The discussions showed a bit that the research done by the journalist among young people was very similar to the thoughts of the participants in the project and that this topic should not be taught in schools in a way of sexual training but as a more deeper and valuable issue instead. Representatives of the Society for sexual education and planning of family and the Committee to defend the rights of the parents as well as schools in Jihlava city were invited as experts.

The preparatory workshop was held in Pelhřimov town.

Final conference

The final conference of the project was held in the end of April 2011 in the Prague City hall. Around 70 young people participated as well as other stakeholders from the youth field. The results of the discussions on different topics in the last months have been approved by

young people. At the same time the stakeholders from the youth field including the Ministry representatives, Youth DG, National Institute of Children and Youth, National Information Centre for Children and Youth, National Parliaments of Children and Youth and the Czech Council of Children and Youth have been discussing the impact of the project and possible changes and youth participation development in the Czech Republic.

Second part of the conference was planned for political discussion with the high-level representatives of the relevant political parties, but unfortunately the unpredicted governmental crisis was culminating the same day and all the expected political guests were involved in that process and could not take part. The results were communicated to the political parties anyway and organizers asked them for feedback to fulfil the criteria of joint dialogue. Discussion on political impact was therefore held only with the high-level civil servants from the Ministry of Education, Youth and Sports and Ministry for Social affairs – the sectors mostly important for the discussed issue. Young participants have been asking also questions how are the ministries working and how can they include the results of the discussion to their work.

Follow up

After the final conference, preparation for new project started on the basis of gained experiences. Also the communication of the outcomes to relevant stakeholders continued.

Since the new process of developing State Youth Strategy and related Action Plan will be starting in Autumn 2011, the results of the Project will serve as one of the basic sources for its development, as the Youth department on Ministry of Education, Youth and Sports declared.

Mladí lidé se hodí spíše k tomu, aby vynalézali, než aby soudili.

Francis Bacon

OBSAH

Slovo úvodem	3
Část 1: O projektu	5
Jak tedy projekt probíhá?	6
Krok 1: Hledáme téma	6
Krok 2: Informační základ	6
Krok 3: Podpora diskuze na internetu a sociálních médiích, sledování ostatních diskuzí mladých lidí	6
Krok 4: Workshop	7
Krok 5: Diskuze s odborníky	7
Krok 6: Konference	8
Krok 7: Prezentace výstupů, lobbying a získávání další podpory mladých lidí	8
Kecali jsme do toho	9
Témata a výstupy projektu 2010/2011	13
Stanovisko projektu Téma: Státní maturity	13
Stanovisko projektu Téma: Školné na vysokých školách	14
Stanovisko projektu Téma: Legalizace marihuany	15
Stanovisko projektu Téma: Šikana a kyberšikana	17
Stanovisko projektu Téma: Podpora mladých rodin	19
Stanovisko projektu Téma: Sexuální výchova na školách	20
Evropská témata v projektu	22
Zeptali jsme se	23
Proč „do toho kecat“?	25
Část 2: teoretická východiska a informace o participaci dětí a mládeže	27
Kde a jak „do toho kecat“ a co to znamená?	27
Participace dětí a mládeže	27
Participace dětí a mládeže ústy odborníka	30
Parlamenty dětí a mládeže, jak fungují a kde se vzaly?	41
Participace mladých lidí v Evropě	43
Evropská unie a mladí lidé	43
Strukturovaný dialog EU s mládeží	44
Téma Strukturovaného dialogu EU s mladými	46
Evropské fórum mládeže	49
Evropské dotační programy pro mladé: Mládež v akci	49

Příklady dobré praxe participace dětí a mládeže a další zdroje informací	51
O České radě dětí a mládeže	53
Poslání ČRDM	53
Zdroje	54
English summary:	
Have Your Say – Structured dialogue of Youth	57
How to build you own?	58
Step one: Information background	58
Step two: Foster social media discussion	58
Step three: Workshop	58
Step four: Discussion	58
Step five: Conference	59
Step six: Lobbying and PR	59
EU structured dialogue with young people and youth organisations	60
The project Have your say – structured dialogue of Youth in 2010/2011	61

Zpracovali: Jan Husák, Jana Votavová, Jiří Let

Projekt Kecejme do toho podpořili:

Zastoupení
Evropské komise
v České republice

GŘ pro vzdělávání a kulturu
Program „Mládež v akci“

Tisk této publikace finančně podpořila Evropská unie v rámci programu Mládež v akci.

Tisk: RETISK — Robert Remiš

Vydala Česká rada dětí a mládeže v rámci projektu Kecejme do toho.

www.kecejmedotoho.cz

www.crdm.cz

